

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЗАВДАННЯ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ОКРЕМИХ
КАТЕГОРІЙ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ»**

ХАРКІВ

2020

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» для студентів спеціальності «Право» / Укладач Жушман М.В., Г. М. Ахмач, О. Попов. – Х.: Нац. юрид. універ., 2020. – 70 с.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Програма навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ»
3. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи з навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» (для денної форми навчання)
4. Завдання для практичних занять
5. Самостійна робота
6. Поточний контроль знань студентів
7. Підсумкове оцінювання рівня знань
8. Програмні питання з навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ»

1. ВСТУП

Вивчення особливостей розгляду окремих категорій цивільних справ має важливе практичне та теоретичне значення. По-перше, дозволяє запобігти помилок при застосуванні норм матеріального та процесуального права, забезпечуючи, в свою чергу, високу якість розгляду цивільних справ. По-друге, теоретичний аналіз судової практики розгляду окремих категорій цивільних справ дає підстави, наприклад, для виявлення прогалин у правовому регулюванні суспільних відносин або суперечливих за змістом норм права, які регулюють аналогічні правовідносини. По-третє, в результаті такого дослідження визначаються конкретні способи усунення судових помилок та прогалин у законодавстві.

Особливість розгляду окремих категорій цивільних справ може, наприклад, проявлятися у наступних аспектах:

1) співвідношенні загальних та спеціальних процесуальних норм, закріплених в ЦПК;

2) співвідношенні процесуальних норм, визначених у положеннях ЦПК, із спеціальними процесуальними нормами, які досить часто зустрічаються у положеннях матеріального права;

3) особливостях застосування норм матеріального права, без яких неможливо вирішити по суті будь-яку цивільну справу, враховуючи при цьому, наявність визначеної ієрархії законів та інших нормативно-правових актів України;

4) обов'язкового застосування національними судами положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.) (далі – Конвенція) та прецедентної практики Європейського суду з прав людини (далі – Євросуд) при захисті тих прав, які передбачені Конвенцією.

До того ж, вивчення спеціального курсу «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» надає можливість:

а) *закріпити* раніше отримані теоретичні знання по цивільному процесуальному праву. Наприклад, при вирішенні правових колізій щодо цивільної юрисдикції, а також особливостей, які стосуються правил підсудності, пред'явлення позову, підготовчого провадження, розгляду справи по суті, ухвалення рішень та оскарження їх в апеляційному та касаційному порядку тощо;

б) *порівнювати* норми національного права, які підлягають застосуванню при вирішенні конкретних цивільних справ, на їх відповідність з положеннями міжнародних договорів;

в) *аналізувати* в контексті обставин спору наявну судову практику України ;

г) *навчитись* будувати правову «модель» майбутнього цивільно-правового спору. В процесі якої вирішувати, поміж іншого, такі питання: (1) чи мали місце обставини, якими обґрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; (2) чи є інші фактичні дані

(пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; (3) які правовідносини сторін впливають із встановлених обставин; (4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин; (5) чи слід позов задовольнити або в позові відмовити; (6) як розподілити між сторонами витрати; (7) чи є підстави допустити негайне виконання судового рішення; (8) чи є підстави для скасування заходів забезпечення позову тощо.

г) *уміти* грамотно висловлювати свої думки.

Слід зазначити, що суди загальної юрисдикції розглядають досить значну кількість справ, кожна із яких вимагає особливого підходу для їх вирішення. Однак, в програму спеціального курсу «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» взята за основу не вся їх наявність, а лише частина, які на думку авторів є найбільш актуальними.

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № від 2019 р.)

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **«Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ»**

Тема 1. Методика визначення процесуальних особливостей розгляду та вирішення окремих категорій цивільних справ

Теоретичне і практичне значення визначення та аналізу процесуальних особливостей розгляду і вирішення окремих категорій цивільних справ.

Вплив характеру матеріальних правовідносин на особливості розгляду і вирішення цивільних справ. Співвідношення загальних та спеціальних процесуальних норм.

Формула визначення процесуальних особливостей розгляду та вирішення окремих категорій цивільних справ.

Характеристика окремих процесуальних інститутів.

Тема 2. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із договірних правовідносин

Загальна характеристика справ, що виникають із договірних правовідносин. Справи про визнання правочину недійсним. Справи про визнання договору недійсним. Справи, що впливають із договору найму (оренди) майна. Справи, що впливають із договору позики. Справи, що впливають із кредитного договору.

Тема 3. Процесуальні особливості розгляду справ, що пов'язані з правом власності

Загальна характеристика справ, що пов'язані з правом власності. Справи про визнання права власності. Справи про виключення майна з під арешту (опису). Справи про витребування майна із чужого незаконного володіння.

Спори у сфері інтелектуальної власності: поняття, види. Джерела правового регулювання щодо розгляду спорів у сфері інтелектуальної власності. Особливості розгляду та вирішення спорів, пов'язаних із захистом авторського права і суміжних прав. Спори про авторство (співавторство). Спори, що впливають із авторських договорів. Спори, що виникають з бездоговірною використання твору.

Тема 4. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із заподіяння шкоди

Загальна характеристика справ, що виникають із заподіяння шкоди. Справи про відшкодування моральної шкоди. Справи про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Справи про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду. Справи про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів. Справи про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків робіт (послуг). Справи про захист гідності, честі та ділової репутації. Справи про відшкодування шкоди, завданої органом державної влади. Справи про відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину. Справи про відшкодування шкоди, завданої робітнику каліцтвом, професійним захворюванням або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків.

Тема 5. Процесуальні особливості розгляду справ про спадкування

Загальна характеристика справ про спадкування. Справи про право на спадкове майно і розподіл його в натурі. Справи про визнання заповіту недійсним. Справи про визнання додаткового строку для прийняття спадщини. Справи про вимоги по боргах спадкодавця.

Тема 6. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із шлюбно-сімейних відносин

Загальна характеристика справ, що виникають із шлюбно-сімейних відносин. Справи про розірвання шлюбу. Справи про визнання шлюбу недійсним. Справи про визначення правового режиму майна подружжя та його розділ. Справи про стягнення аліментів. Справи про встановлення батьківства (материнства). Справи про оспорювання батьківства (материнства). Справи, пов'язані з вихованням дітей.

Тема 7. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із трудових правовідносин

Загальна характеристика справ, що виникають із трудових правовідносин. Справи про поновлення на роботі. Справи про стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу. Справи про визнання необґрунтованими дисциплінарних стягнень. Справи про стягнення з працівника матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації.

Тема 8. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із житлових відносин

Загальна характеристика справ, що виникають із житлових відносин. Справи про визнання права користування жилим приміщенням. Справи про визнання особи такою, що втратила право користування жилим приміщенням. Справи про стягнення плати з наймачів. Справи, пов'язані з перебудовою і переплануванням жилих приміщень. Справи про обмін жилого приміщення. Справи про виселення з гуртожитків. Справи, пов'язані з приватизацією жилих приміщень. Справи про виділ частки з будинку (поділ будинку), що є спільною власністю (частковою чи сумісною).

Тема 9. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із земельних відносин.

Загальна характеристика справ, що виникають із земельних відносин. Спори з приводу володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб. Спори, що пов'язані з орендою землі. Спори про відшкодування збитків, завданих власникам землі. Судове рішення у справах, що виникають із земельних правовідносин.

Тема 10. Процесуальні особливості розгляду справ окремого провадження

Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою. Усиновлення дитини громадянами України. Усиновлення дитини іноземцями. Встановлення фактів, що мають юридичне значення. Встановлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі. Передача безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність. Визнання спадщини відумерлою. Надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку. Обов'язкова госпіталізація до протитуберкульозного закладу. Розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб. Надання права на шлюб.

Тема 11. Процесуальні особливості розгляду справ наказного провадження

Стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати. Компенсація витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника. Стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих заявником на суму заборгованості. Присудження аліментів на дитину. Повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів.

Курс 5	Напрямок, освітньо- кваліфік. рівень	Характеристика навчального курсу(<i>структура залікового кредиту</i>)
<p>Кількість кредитів ECTS: 4,5</p> <p>Загальна кількість годин: 135</p> <p>Тижневих годин: 4</p>	<p>«Правознавство»</p> <p>081 «Магістр»</p>	<p>Дисципліни професійно – практичної підготовки за профілем інституту</p> <p>Лекції: 18</p> <p>Практичні заняття: 18</p> <p>Самостійна робота: 99</p> <p>Вид контролю: іспит</p>

**3. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**
з навчальної дисципліни
«Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ»
(для денної форми навчання)

Всього - 135 год.

Лекцій - 18 год.

Практичні заняття - 18 год.

Самостійна робота – 99 год.

№ п/н	Назва теми лекції, семінарського і практичного заняття	Кількість годин			
		загальна	лекції	практичні заняття	Самостійна робота
1.	Методика визначення процесуальних особливостей розгляду та вирішення окремих категорій цивільних справ	10	2	2	6
2.	Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із договорних правовідносин	14	2	2	10
3.	Процесуальні особливості розгляду справ, що пов'язані з правом власності	14	2	2	10
4.	Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із заподіяння шкоди	14	2	2	13
5.	Процесуальні особливості розгляду справ про спадкування	14	2	2	10
6.	Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із шлюбно-сімейних відносин	14	2	2	10
7.	Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із трудових правовідносин	14	2	2	10

8.	Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із житлових відносин	7	1	1	5
9.	Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із земельних відносин	12	1	1	10
10.	Процесуальні особливості розгляду справ окремого провадження	13	1	2	10
11.	Процесуальні особливості розгляду справ наказного провадження	6	1	-	5
	Усього	135	18	18	99

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Методика визначення процесуальних особливостей розгляду та вирішення окремих категорій цивільних справ

Питання для обговорення

1. Теоретичне і практичне значення визначення та аналізу процесуальних особливостей розгляду і вирішення окремих категорій цивільних справ.
2. Вплив характеру матеріальних правовідносин на особливості розгляду і вирішення цивільних справ.
3. Співвідношення загальних та спеціальних процесуальних норм.
4. Формула визначення особливостей розгляду та вирішення окремих категорій цивільних справ
5. Характеристика окремих процесуальних інститутів.

Список літератури за темою

Постанова Пленуму Верховного Суду України №2 від 12 червня 2009р. «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції»// [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-09>

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України №3 від 01 березня 2013 р. «Про деякі питання юрисдикції загальних судів та

визначення підсудності цивільних справ»// [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0003740-13>

Постанова Пленуму Верховного Суду України № 14 від 18 грудня 2009р. «Про судові рішення у цивільній справі»// [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09>

Васильєв С. В. Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ: навч. посіб. – Х.: Еспада, 2013. – 480с.

Експертизи у судовій практиці / За заг. ред. В.Г. Гончаренка. - К.: Юрінком Інтер, 2004. - 388 с.

Застосування судами цивільного процесуального законодавства / За заг.ред. Шевчука П.І. – К.: Видавничий дім «ІнЮре», 2002. – 416с.

Луспенник Д.Д. Застосування новел ЦК і ЦПК України в судовій практиці. – Х.: Харків юридичний, 2005. – 432с.

Луспенник Д.Д. Розгляд цивільних справ судом першої інстанції. – Харків: Харків юридичний, 2006. – 480 с.

Позовне провадження: монографія / В.В.Комаров, Д.Д.Луспенник, П.І.Радченко та ін.; за ред. В.В.Комарова. – Х.: Право, 2011. – 552 с.

Судові прецеденти щодо розгляду судами окремих категорій цивільних справ / Под заг.ред. Бринцева В.Д. – Х.: Просвіта, 2000. – 232с.

Тема 2. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із договірних правовідносин

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика справ, що виникають із договірних правовідносин.
2. Справи про визнання правочину недійсним.
3. Справи про визнання договору недійсним.
4. Справи, що впливають із договору найму (оренди) майна.
5. Справи, що впливають із договору позики.
6. Справи, що впливають із кредитного договору.

ЗАВДАННЯ

1. 12 травня 2016 р. «Комерційний банк» (далі – Банк) звернувся до суду з позовом до Будмана та Циркунько про стягнення заборгованості за кредитним договором. Банк послався на те, що у квітні 2013 р. уклав із Гришком кредитний договір, згідно з яким останньому надано кредит у сумі 300 тис. грн на строк до 12 травня 2018р. Того ж дня Банк уклав з відповідачками договори поруки, згідно з якими вони зобов'язалися відповідати перед Банком за виконання Гришком його зобов'язань за

кредитним договором у повному обсязі. У січні 2017 р. Гришко помер, після чого порушилися умови кредитного договору щодо повернення суми кредиту та сплати відсотків, а Будман та Циркунько не виконують своїх обов'язків як поручителі і заборгованості Гришка не сплачують.

Позивач, уточнивши позовні вимоги, просив стягнути солідарно з Будько та Циркунько заборгованість за кредитним договором.

Визначте сторони у цій справі. Чи можливе у даній справі процесуальне правонаступництво?

2. Доценко уклав договір позики з Арановичем, за яким позичив йому 250 тис. грн на один рік. Через деякий час Доценко здійснив поступку вимогою, передавши свої права як кредитора за договором позики Шульману. Оскільки Аранович не повернув грошей у встановлений договором строк, Шульман звернувся до нього з позовом про стягнення грошей. Під час розгляду справи Доценко звернувся до суду з заявою про допуск його до участі у справі як третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на боці позивача.

Чи є підстави для задоволення такої заяви? Який процесуальний порядок допуску до участі у справі третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору?

3. Шумахер звернувся до суду з позовом до власника платного майданчика для зберігання автомобілів. У позовній заяві він вимагав відшкодувати йому збитки, які були заподіяні його автомобілю. Зі змісту позовної заяви було ясно, що позивач просив відшкодувати йому вартість викраденого причепа до автомобілю, а також вартість розбитого скла і зниклого магнітофона, який був встановлений в салоні автомобіля.

Визначте предмет доказування по справі. Які засоби доказування слід використати по цій справі? Визначте коло учасників справи.

4. Сергієнко Л.С. пред'явила до суду позов про розірвання договору довічного утримання, який уклала з Коваленком Ю.І. За умовами договору останній зобов'язувався довічно утримувати Сергієнко Л.С., а остання, у свою чергу, передала йому у власність свою квартиру. Позовні вимоги позивачка обґрунтовувала тим, що відповідач порушував умови договору: залишав її без догляду, відмовлявся допомагати у веденні домашнього господарства, погрожував виселити її «на вулицю».

У ході розгляду справи в судове засідання було надане свідоцтво про смерть позивачки Сергієнко Л.С. Крім цього, до суду надійшла заява від Кравченко А.М. про те, що вона є дочкою позивачки, що підтверджено довідкою органу РАЦС, і має намір оформити право на спадщину та вступити у справу.

Визначте особливості розгляду справ про розірвання договору довічного утримання. Чи допускається процесуальне правонаступництво при розгляді зазначеної категорії справ?

5. Тимченко Т.Т. звернувся до суду з позовом до Степаненка Ю.Ю. та Степаненко О.Ю. про визнання недійсним договору дарування квартири. В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що рішенням Московського районного суду м. Харкова від 16 березня 2016 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Харківської області від 05 травня 2016 року, було задоволено позов Тимченка Т.Т. до Степаненка Ю.Ю. про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої внаслідок дорожньо-транспортної пригоди й постановлено стягнути зі Степаненка Ю.Ю. 200 500,00 грн.

В добровільному порядку відповідач рішення суду не виконав, у зв'язку з чим 20 травня 2016 року Московським ВДВС ХМУЮ було відкрито виконавче провадження. Однак під час проведення виконавчих дій було встановлено про відсутність у відповідача будь-якого майна, на яке можна було б звернути стягнення, а також виявлено той факт, що 05 травня 2016 року Степаненко Ю.Ю. на підставі договору дарування відчужив належну йому квартиру своїй рідній сестрі – Степаненко О.Ю.

За таких обставин позивач, вважає, що договір дарування, укладений між Степаненко Ю.Ю. та Степаненко О.Ю. підлягає визнанню недійсним, оскільки не створює насправді будь-яких юридичних наслідків та був вчинений лише з метою уникнення звернення стягнення на належну Степаненку Ю.Ю. квартиру.

Які наслідки настають у випадку визнання правочину недійсним? Визначте склад учасників, які братимуть участь у розгляді справи. Чи є в даній ситуації підстави для задоволення позову?

6. Позивач Кравчук К.К. звернувся до суду з позовом до Цепко В.В. про визнання договору недійсним. Свої вимоги позивач обґрунтовує тим, що на праві приватної власності йому належала однокімнатна квартира загальною площею 26,2 кв.м. Після смерті дружини в 2010 році позивач залишився самотнім і внаслідок похилого віку та ряду тяжких захворювань виникла гостра необхідність у сторонній фізичній та матеріальній підтримці.

Позивач надав згоду Цепко В.В. на укладання договору довічного утримання, і при цьому була домовленість, відповідач буде довічно надавати допомогу в приготуванні їжі, прибиранні квартири, придбанні ліків, сплаті комунальних послуг. Відповідний договір був укладений та посвідчений приватним нотаріусом Московського нотаріального округу Івановою О.М. 13 травня 2014 року.

Позивач посилається на те, що у зміст договору не вникав, оскільки повністю довірився відповідачу. Після укладання договору позивач став вимагати від відповідача виконання умов правочину, але вона повністю відмовилась від його виконання. У лютому 2015 року позивач отримав копію

укладеного договору і ознайомившись з його змістом, довідався, що насправді між ним та відповідачкою було укладено договір дарування квартири, умови якого не містять будь-яких положень про те, що Цепко В.В. зобов'язується по життєво його утримувати та надавати відповідну фізичну та матеріальну допомогу.

Враховуючи викладене, позивач просив визнати укладений між ним на відповідачкою договір дарування квартири таким, що був укладеним з застосуванням обману з боку Цепко В.В.

Проаналізуйте особливості розгляду справ про визнання правочинів недійсними, вчиненими під впливом помилки чи обману. Чи підлягає задоволенню позов в цій ситуації?

7. У січні 2017 року Марков М.М. звернувся до суду із позовом до ТОВ «Промтехметал» про розірвання договору оренди нежитлового приміщення та стягнення збитків.

Обґрунтовуючи свої вимоги, позивач зазначив, що на підставі договору оренди нежитлового приміщення від 01 січня 2016 року він передав у користування відповідачу нежитлове приміщення, площею 150 кв. м. строком до 01 січня 2021 року. Згідно умов договору вартість щомісячної орендної плати складала 3000,00 грн.

У грудні 2016 року, проводячи перевірку стану приміщення, Марков М.М. виявив істотні пошкодження стін та підлоги, які сталися внаслідок неналежного ставлення відповідача до орендованого приміщення. Відповідач відмовився в добровільному порядку відшкодувати завдані ним збитки, внаслідок чого Марков М.М. був змушений звернутись до суду.

Якими засобами доказування можуть користуватись сторони для обґрунтування своїх вимог або заперечень по цій справі? Визначте ціну позову та розмір судових витрат, які має сплатити Марков М.М. за подання позовної заяви до суду.

8. Воронов В.В. звернувся до Шевченківського районного суду м. Харкова із позовом до Орлова О.О. про визнання недійсними правочинів, укладених стосовно житлового будинку.

В обґрунтування своїх вимог позивач зазначив, що йому на праві власності належав житловий будинок у м. Харкові, площею 75 кв. м. У 2012 році, згідно з умовами трудового контракту Воронов В.В. виїхав працювати за кордон, перед тим, склавши довіреність на ім'я Горобця Г.Г., якою уповноважив останнього здійснювати представництво в органах державної влади та місцевого самоврядування, а також надав право управління всім належним довірителю майном.

Повернувшись до України навесні 2016 року, Воронов В.В. дізнався, що Горобець Г.Г., діючи як представник Воронова В.В., подарував належний йому житловий будинок своєму батькові – Горобцю Г.Ю. на підставі договору дарування житлового будинку від 10 квітня 2014 року. Останній, в

свою чергу, продав вказаний будинок Орлову О.О. на підставі договору купівлі-продажу від 10 вересня 2015 року.

Вважаючи, що правочини з дарування та купівлі-продажу житлового будинку є незаконними, позивач просив суд визнати їх недійсними та застосувати положення ч. 1 ст. 216 ЦК України щодо приведення сторін у попередній стан.

Дайте характеристику справам про визнання правочинів недійсними. Проаналізуйте наведену ситуацію та дайте власний висновок стосовно шляхів її вирішення.

9. Зайцев З.З. завернувся до суду з позовом до Лісіцина Л.Л. про визнання договору позики укладеним та стягнення заборгованості за договором позики.

На підтвердження своїх позовних вимог Зайцев З.З. пояснив, що позичив Лісіцину Л.Л. грошові кошти у розмірі 50 тисяч грн. Договір позики вони письмово не уклали, водночас, при обговоренні умов позики та передачі грошових коштів були присутні свідки – Волков В.В. та Медведєв М.М., яких він просив викликати у судові засідання та допитати в якості свідків. Також позивач заявив клопотання, в якому просив заслухати в судовому засіданні таємно зроблений ним аудіозапис, із змісту якого можна зробити висновок про наявність договору позики і те, що Зайцев визнавав наявність боргу.

У судовому засіданні Лісіцин Л.Л. позову не визнав та пояснив суду, що між ним та позивачем договору позики ніколи не укладалось і що гроші він від позивача не отримував. Проти задоволення клопотання позивача про залучення до матеріалів справи аудіозапису заперечував.

Які існують особливості розгляду справ про визнання правочину укладеним? Проаналізуйте виниклу ситуацію. Чи підлягає позов задоволенню?

10. До суду звернулась Федорова М.І. з позовною заявою до Іванова І.П. про визнання договору позики, укладеного між її матір'ю та відповідачем. В обґрунтування своїх вимог позивачка зазначила, що у 01 вересня 2015 року уклавши договір позики її матір Федорова О.П. отримала від Іванова І.П. грошові кошти у розмірі 10 тисяч доларів США, з кінцевим терміном повернення 01 березня 2016. Грошові кошти були необхідні позичальниці для оплати лікування від тяжкої хвороби, яких у неї як у пенсіонерки не було. Вказану позику матір повернути не змогла. У липні 2016 року матір позивачки померла.

Звернувшись до суду із позовом, як єдина спадкоємниця після померлої матері, позивачка просила суд визнати укладений 01 вересня 2015 року договір позики недійсним, з підстав укладення його позичальницею під впливом вкрай тяжкої для неї обставини.

Які процесуальні особливості розгляду справ про визнання правочинів недійсними? Визначте предмет доказування по цій справі та якими засобами доказування позивачка може підтвердити обставини свого позову.

11. ПАТ КБ «ПриватБанк» звернулось до суду із позовом до Петренка П.П. про стягнення заборгованості за кредитним договором. Обґрунтовуючи свої вимоги банк посилався на те, що відповідно до умов кредитного договору, укладеного 20 грудня 2013 року між ним та відповідачем, останній отримав від банку кредитні кошти у розмірі 20 тисяч доларів США під 15 відсотків річних, з кінцевим строком повернення 20 грудня 2023 року. Згідно умов договору позичальник повинен був повертати кредит окремими щомісячним платежем. Водночас, починаючи з березня 2016 року, відповідач перестав виконувати зобов'язання, внаслідок чого утворилась заборгованість за кредитом, яку банк просив стягнути в судовому порядку.

Петренко П.П. в судовому засіданні позов не визнав та пред'явив зустрічний позов до ПАТ КБ «ПриватБанк» про визнання кредитного договору недійсним, посилаючись на порушення банком при укладенні кредитного договору положень Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання та валютний контроль».

Визначте особливості розгляду справ, які виникають із кредитних правовідносин. Які засоби захисту від пред'явленого позову може використати позичальник? Проаналізуйте наведену ситуацію.

12. У вересні 2016 року ПАТ «ЮнікредітБанк» звернулося з позовом до суду про солідарне стягнення з Семенова С.С. та Романова Р.Р. заборгованості за кредитним договором. В обґрунтування своїх позовних вимог банк посилався на те, що 01 квітня 2010 року між ним та Семеновим С.С. було укладено кредитний договір, згідно умов якого останній отримав у позику 15 тисяч доларів США для придбання квартири.

В якості забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором було укладено договір іпотеки нерухомого майна – квартири між банком та Семеновим С.С., а також договір поруки між банком та Романовим Р.Р. Відповідно до умов останнього Романов Р.Р. поручився за належне виконання Семеновим С.С. своїх кредитних зобов'язань перед банком.

Після отримання кредиту Семенов С.С. тривалий час своєчасно та належним чином виконував зобов'язання з повернення позичених коштів, яке згідно умов кредитного договору мало здійснюватися щомісячно, рівними частинами. Водночас, починаючи з квітня 2015 року Семенов С.С. припинив здійснювати будь-які платежі за кредитним договором. У липні 2016 року банк направив Семенову С.С. та Романову Р.Р., як поручителю, повідомлення про необхідність погашення заборгованості за кредитним договором. Однак вимоги банку задоволені не були, внаслідок чого банк звернувся до суду з відповідним позовом.

Проаналізуйте особливості розгляду справ, які виникають з кредитних договорів, виконання яких забезпечено порукою. Визначте предмет доказування в цій справі для банку, позичальника та поручителя.

13. Коваленко К.К. звернулася з позовом до ТОВ «ПреміумТрейдінг» про визнання права власності в порядку спадкування на частку у товаристві. В обґрунтування позовних вимог позивачка зазначила, що її чоловік – Коваленко О.О. є учасником ТОВ «ПреміумТрейдінг» із часткою у 30 відсотків в статутному капіталі. У листопаді 2016 року чоловік позивачки помер, після чого відкрилася спадщина, яка складається із житлового будинку, земельної ділянки, квартири та корпоративних прав на участь у вказаному товаристві. Спадкоємцями за законом є позивачка, а також двоє неповнолітніх дітей, 2001 та 2005 р.н., інтереси яких вона як законний представник представляє. Просила суд визнати право власності в порядку спадкування на частку у товаристві по 10 відсотків за нею, та дітьми відповідно.

Визначте особливості розгляду справ про спадкування корпоративних прав. Чи підлягає задоволенню позов?

Список літератури за темою

Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>

Закон України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» від 19.06.2003 р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/979-15>

Закон України «Про оренду державного та комунального майна» від 10.04.1992 р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2269-12>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №9 від 06.11.2009р. «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09>

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №5 від 30.03.2012р. «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-12>

Узагальнення судової практики розгляду цивільних справ, які виникають з кредитних правовідносин (2009 – 2010 роки) від 07.10.2010 р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua>

Жорнік М. О. Застосування поняття недійсності правочину та її види у цивільному судочинстві // Адвокат. – 2012. - №9(144). – С.33-35.

Кучерук Н. Недійсність договорів оренди: окремі аспекти судової практики // Юридична газета / [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika>

Розгон О. Визнання недійсними договорів дарування, вчинених особою помилково або під впливом обману (на прикладах судової практики) // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua.

Романюк Я. М. [http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Коментар постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. №9 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними». Практика розгляду Верховним Судом України цивільних справ про визнання правочинів недійсними. - Київ : Істина, 2012. - 222 с.](http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Коментар%20постанови%20Пленуму%20Верховного%20Суду%20України%20від%206%20листопада%202009%20р.%20№9%20«Про%20судову%20практику%20розгляду%20цивільних%20справ%20про%20визнання%20правочинів%20недійсними»)

Ткачук О. С., Ткачук А. О. Кредитні спори: деякі спірні питання стягнення неустойки // Часопис цивільного і кримінального судочинства. - 2013. - № 5 (14). – С. 63-74.

Тема 3. Процесуальні особливості розгляду справ, що пов'язані з правом власності

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика справ, що пов'язані з правом власності.
2. Справи про визнання права власності.
3. Справи про виключення майна з під арешту (опису).
4. Справи про витребування майна із чужого незаконного володіння.
5. Спори у сфері інтелектуальної власності: поняття, види.
6. Джерела правового регулювання щодо розгляду спорів у сфері інтелектуальної власності.
7. Юрисдикційний і неюрисдикційний порядок захисту прав у сфері інтелектуальної власності.
8. Спори про авторство (співавторство).
9. Спори, що впливають із авторських договорів.
10. Спори, що виникають з бездоговірного використання твору.

ЗАВДАННЯ

1. У вересні 2016 року Петренко О.Л. та Петренко М.І. звернулися з позовом до Харківської міської ради про визнання права власності на житловий будинок. Свій позов мотивували тим, що спірний будинок з 2000 року є безхазяйний. Позивачі вселились в будинок на законних підставах на підставі договору найму житла, укладеного у 1999 році з ТОВ «СистемаБуд».

У 2000 році ТОВ «СистемаБуд» було ліквідовано. Після ліквідації підприємства жодні особи не виявили своїх прав на вказаний будинок, внаслідок чого позивачі продовжували проживати у ньому й, станом на момент пред'явлення позову, більше 15 років безперервно, добросовісно та відкрито володіють ним. Просили визнати за ними право власності на житловий будинок в порядку набувальної давності, по 1/2 частині за кожним.

Назвіть особливості розгляду справ про визнання права власності на безхазяйну річ та за набувальною давністю. Визначте предмет доказування по вказаній справі.

2. Рішенням Шевченківського районного суду м. Харкова від 17 березня 2016 року було задоволено позов Валентинова В.В. до Дмитренка Д.Д. про стягнення заборгованості за договором позики, шляхом звернення стягнення на предмет іпотеки – житловий будинок та визнано за Валентиновим В.В. право власності на вказане нерухоме майно. Дмитренко Д.Д. в установленій законом строк оскаржити вказане рішення не встиг, оскільки передчасно помер. На підставі рішення, яке набуло законної сили Валентинов В.В. зареєстрував право власності на вказаний будинок.

У червні 2016 року донька Дмитрієва Д.Д. – Миколаєнко М.Д., яка є його єдиною спадкоємицею, звернулася до Апеляційного суду Харківської області з клопотанням про поновлення строку на апеляційне оскарження та апеляційною скаргою на рішення суду першої інстанції. Рішенням суду апеляційної інстанції від 15 серпня 2016 року рішення Шевченківського районного суду м. Харкова було скасоване та прийняте нове рішення про відмову в задоволенні позову.

Визначте, яким чином Миколаєнко М.Д. може повернути у власність житловий будинок, який належав її батькові?

3. Димінський С.П. звернувся до суду з позовом до Костевич С.А. про витребування майна з чужого незаконного володіння. В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що у 2014 році він придбав автомобіль марки Mercedes-Benz S500 2013 року випуску.

У зв'язку з необхідністю вирушити у тривале службове відрядження закордон, позивач передав вказаний автомобіль на зберігання своєму приятелю – Мисаку О.В., надавши йому довіреність на право керування транспортним засобом. Повернувшись із відрядження навесні 2016 року незнайомої йому особи – Костевич С.А.

На вимогу до відповідача повернути його автомобіль остання пояснила, що автомобіль є її приватною власністю, його вона придбала у вересні 2015 року у Мисака О.В. На підтвердження відповідачка надала договір купівлі-

продажу автомобіля, укладеного у простій письмовій формі, а також розписку написану Мисаком О.В., зі змісту якої вбачалось, що Мисак О.В. прийняв від Костевич С.А. грошові кошти у розмірі 45 тисяч доларів США в якості оплати за придбаний автомобіль.

Враховуючи те, що майно позивача вибуло з його володіння не з власної волі, позивач просив суд задовольнити позов та витребувати з незаконного володіння Костевич С.А. його автомобіль.

Назвіть особливості розгляду справ про витребування майна з чужого незаконного володіння. Висловіть свою думку, чи підлягає пред'явлений Димінським С.П. позов задоволенню.

4. Ващенко Д.А. з 2001 по 2015 рік перебувала у зареєстрованому шлюбі із Ващенко В.В. Під час шлюбу подружжям було придбано житловий будинок, загальною площею 110 кв. м. Рішенням Індустріального районного суду м. Харкова від 16 квітня 2016 року було вирішено питання про поділ майна подружжя – житлового будинку, шляхом закріплення за кожним з подружжя права власності на 1/2 частину будинку.

Водночас, незважаючи на наявність вказаного рішення, колишній чоловік чинить перешкоди Ващенко Д.А. у доступі до житла. Вона не може зайти до будинку, оскільки замки у дверях були змінені.

Визначте, якими засобами Ващенко Д.А. може захистити своє порушене право власності? Складіть позовну заяву.

5. У серпні 2016 року Савенко К.К. звернулася до Слобідського районного суду міста Харкова з позовом, в якому просила виключити з опису та звільнити з-під арешту майно, зазначене в акті опису та арешту майна від 31 липня 2016 року, складеним державним виконавцем Слобідського ВДВС ХМУЮ Омеляновим О.О., а саме: телевізор Samsung вартістю 12000,00 грн.; сабуфер Velodyne вартістю 2000,00 грн.; диван вартістю 3500,00 грн.; скляний стіл вартістю 5000,00 грн.; духовна шафа вартістю 1500,00 грн.; електропіч вартістю 5000,00 грн.; пральна машина Electrolux вартістю 5600,00 грн.; на загальну вартість 34 600,00 грн., зобов'язавши державного виконавця про таке винести постанову.

В обґрунтування заявлених вимог позивач посилялась на те, що рішенням Новобаварського районного суду міста Харкова від 20 лютого 2016 року, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Харківської області від 19 квітня 2016 року, стягнуто на користь Ковалю Ю.Р. з Помазан О.В. заборгованість у розмірі 315 808,00 грн. та судові витрати у розмірі 12 345,00 грн.

30 липня 2016 року державним виконавцем Слобідського ВДВС ХМУЮ Омеляновим О.О. було накладено арешт на майно, яке знаходиться в квартирі, що належить Помазан О.В. про що було складено акт опису та арешту майна. Проте, виносячи постанову про арешт майна боржника, державний виконавець не звернув уваги на той факт, що незважаючи на те, що власником квартири є Помазан О.В., вона не зареєстрована та не

проживає у ній. Єдиною особою, яка зареєстрована на проживає у вказаній квартирі є позивачка. Вказувала, що накладення арешту на рухоме майно, що знаходиться в квартирі є незаконним, та порушує її права власника, оскільки це майно було придбано нею особисто та вона має на нього відповідні документи, які підтверджують право власності на це майно. Вона не має боргових зобов'язань перед Ковалем Ю.Р., а тому позбавлення її майна в рахунок погашення грошових зобов'язань третіх осіб є протиправним позбавленням права власності на рухоме майно, що знаходилося в квартирі та забороняється законом.

Проаналізуйте особливості розгляду справ про виключення майна з опису та зняття арешту на майно. Які засоби доказування має використати для позивач для обґрунтування свого позову?

6. ТОВ «Українська музична гільдія» звернулося з позовом до Олесь О.О. про захист майнових авторських прав, посилаючись на те, що відповідно до Договору про передачу виключних авторських і суміжних прав, укладеного між позивачем та відповідачем, товариству належать виключні майнові права на використання та (або) на дозвіл використання слів, музики та фонограм, 14 музичних творів, з альбому «Зозуля» які виконував Олесь О.О.

29 травня 2016 року відповідач здійснив публічне виконання 9 із 14 визначених у Договорі музичних творів на концерті присвяченому дню міста Київ, доказом чого є відеозапис концерту. Публічне виконання відповідач здійснив без отримання дозволу на таке виконання від позивача, як власника виключних майнових авторських прав використовувати і надавати дозвіл на використання вказаних музичних творів іншим особам, чим порушив авторські права позивача на вказані музичні твори.

Позивач просив суд стягнути з відповідача компенсацію у розмірі 180 мінімальних заробітних плат за порушення його авторських прав, а також накласти на відповідача штраф у розмірі 10 відсотків суми, присудженої на користь позивача, зі стягненням її в дохід Державного бюджету України. Окрім цього, позивач просив суд стягнути з відповідача розмір отриманого ним гонорару за виконання музичних творів на концерті у сумі 100 000,00 грн., які були сплачені йому на підставі контракту з ТОВ «Фабрика свят», що займалося організацією концерту.

Проаналізуйте особливості розгляду справ про захист авторських та суміжних прав. Що входить до предмету доказування по цій справі? Яке на вашу думку рішення має ухвалити суд.

7. ТОВ «Видавничий дім «Лелека» звернулося до суду з позовом до Маркова М.М. про стягнення з відповідача грошової компенсації за порушення авторських прав у зв'язку з бездоговірним опублікуванням карикатури «Чесний політик» у розмірі 50 000,00 грн.

Свої вимоги позивач обґрунтував тим, що 03 січня 2017 на сайті інтернет-видання «Новини», який належить відповідачу, було опубліковано

повідомлення наступного змісту: «Депутати ухвалили пакет «чесних» законів». Вказана публікація була проілюстрована художнім твором образотворчого мистецтва – карикатурою «Чесний політик». Авторські права на вказаний художній твір належить позивачу на підставі авторського договору, укладеного із Проценко П.П. Твір було використано відповідачем без згоди позивача, без зазначення імені автора та без виплати авторської винагороди.

Відповідач у судовому засіданні заперечував проти задоволення позовних вимог посилаючись на відсутність доказів того, що саме на його сайті було розміщено карикатуру, яка є предметом розгляду справи. Крім того, відповідач також зазначив, що сайт зроблений на некомерційній основі і згідно правил, розташованих на ньому він не несе відповідальності за розміщену там відвідувачами інформацію та спричинену у зв'язку з її використанням шкоду.

Визначте предмет доказування та засоби доказування у вказаній справі. Який суб'єкт має бути належним відповідачем у випадку порушення авторських прав у мережі інтернет?

8. У грудні 2016 року позивач ТОВ «Сіменс Юкрейн» звернулося до суду з позовом, в якому просило визнати недійсним патент України № 19019 на промисловий зразок «Лучова антена» від 10.04.2016 року. Також позивач просив зобов'язати Міністерство економічного розвитку і торгівлі України внести до Державного реєстру патентів України на промислові зразки відомості щодо визнання недійсним повністю зазначеного вище патенту України на промисловий зразок «Лучова антена» та здійснити відповідну публікацію в офіційному бюлетені «Промислова власність», Державну фіскальну службу України виключити об'єкти права інтелектуальної власності за патентом України № 19019 з митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності.

Обґрунтовуючи заявлені вимоги, позивач посилався на те, що ТОВ «Сіменс Юкрейн» є офіційним дистриб'ютором в Україні всесвітньо відомої продукції під торгівельною маркою «Siemens». У вересні 2016 року позивачеві стало відомо, що Державна служба інтелектуальної власності України видала на ім'я Карданова К.К. патент на промисловий зразок «Лучова антена» від 10.04.2016 року. Водночас позивач вважає, що вищевказані патенти не відповідають умовам патентоспроможності по причині їх невідповідності критерію новизни, оскільки сукупність суттєвих ознак промислового зразку «Лучова антена» за патентом № 19019 стала загальнодоступною у світі до дати подання відповідачем заявок на видачу патентів, а тому цей промисловий зразок порушує законні права та інтереси позивача й підлягає визнанню недійсними на підставі п. «а» ч. 1 ст. 25 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки».

Проаналізуйте ситуацію. Визначте особливості суб'єктного складу учасників процесу при розгляді справ про визнання патентів недійсними. Що входить до предмету доказування по цій категорії справ?

9. Товариство з обмеженою відповідальністю «Легеа спорт лімітед» звернулося до суду з позовом до Степанян А.П., в якому просило визнати неправомірним використання відповідачем знаку для товарів та послуг (торгівельної марки) «Legea», який належить на праві інтелектуальної власності ТОВ «Легеа спорт лімітед», згідно свідоцтва на знак для товарів та послуг № 77755, виданого Державним департаментом інтелектуальної власності 15.11.2010 року.

В обґрунтування позовних вимог товариство послалося на те, що згідно вищенаведеного свідоцтва, виданого Державним департаментом інтелектуальної власності, йому належить знак для товарів і послуг «Legea» й, відповідно, усі передбачені законом права інтелектуальної власності на цей знак (торгівельну марку). Відповідач – Степанян А.П. здійснює діяльність з реклами (просування) на ринку та продажу товарів, які містять належні позивачеві на праві власності знаки для товарів і послуг, а саме: здійснює продаж спортивних товарів та інструментів під торгівельною маркою «Legea» та одночасно із цим розміщує рекламу щодо продажу продукції вказаної торговельної марки. Порушення прав інтелектуальної власності на торгівельну марку призвели до збитків у вигляді упущеної вигоди, продукція торговельних реалізовувалася за більш низькою ціною, контрагенти ТОВ «Легеа спорт лімітед» розірвали в односторонньому порядку вже укладені договори на закупівлю продукції, внаслідок чого підприємство недоотримало належні йому за такими договорами кошти.

Визначаючи засіб захисту порушеного права інтелектуальної власності, позивач просив заборонити відповідачу використовувати знак для товарів та послуг (торгівельну марку) «Legea», а саме: нанесення знаку «Legea» на будь-який товар, для якого цей знак зареєстровано, упаковку, в якій міститься такий товар, вівіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначеним нанесенням знака «Legea» з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (вивезення). Також позивач просив стягнути з відповідача на свою користь 1 320000,00 грн. збитків, завданих порушенням права інтелектуальної власності на знаки для товарів і послуг (торгівельні марки) «Legea».

Проаналізуйте особливості розгляду справ про захист майнових прав на знаки для товарів та послуг (торгівельні марки). Чи правильно позивачем було обрано засіб захисту порушеного права в наведеній ситуації? Висловіть свою думку, як мав би діяти позивач у випадку, якщо протиправне використання належної йому торговельної марки завдало шкоди споживачам внаслідок неналежної якості продукції?

Список літератури за темою

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>

Закон України «Про видавничу справу» від 05.06.1997 р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/318/97-вр>

Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16.11.1992 р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>

Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23.09.2000р. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua>

Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756. // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-п>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №20 від 22.12.1995 р. «Про судову практику у справах за позовами про захист права приватної власності» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №7 від 04.10.1991р. «Про практику застосування судами законодавства, що регулює право приватної власності громадян на жилий будинок» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-91>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №6 від 27.08.1976 р. «Про судову практику в справах про виключення майна з опису» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua>

Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 4 червня 2010р. «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-10>

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №6 від 30.03.2012р. «Про практику застосування судами ст. 376 Цивільного кодексу України (про правовий режим самочинного будівництва)» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-12>

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №15 від 21 грудня 2012р. «Про узагальнення судової практики розгляду цивільних справ про захист права власності та інших речових прав» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:http://sc.gov.ua/ua/postanovi_plenumu.html

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №5 від 07 лютого 2014р. «Про судову практику в справах про захист права власності та інших речових прав» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:http://sc.gov.ua/ua/postanovi_plenumu.html

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 7 від 25 вересня 2015р. «Про узагальнення

практики застосування судами законодавства, що регулює право приватної власності на житловий будинок» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_plenumu.html

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №5 від 03 червня 2016р. «Про судову практику в справах про зняття арешту з майна» // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_plenumu.html

Узагальнення про практику застосування судами міста Києва справ, пов'язаних з законодавством, що регулює право приватної власності на жилий будинок за 2012 рік // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://kia.court.gov.ua/sud2690/uzah/59/>

Узагальнення практики перегляду судових рішень у справах, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності // [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://hra.arbitr.gov.ua/sud5039/183689/>

Вахонєва Т.М., Гаркава А.С. Особливості правової охорони та захисту авторських та суміжних прав в Україні // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. - № 3-2. – С.112-117.

Горкуша М. Захист авторських та суміжних прав, порушених в мережі Інтернет // Інтелектуальна власність. – 2014. - № 6.

Кириченко І., Прохоров-Лукін Г. Судова експертиза як невід'ємна складова ефективного захисту прав інтелектуальної власності // Юридичний журнал. – К.: Юстініан. – 2005. - №3(33). – С.99-106.

Косенко С. Судовий порядок захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності // Юридичний журнал. – 2006. - № 4. // [Електрон. ресурс] – режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2220>

Рудник Т.В. Відповідальність за порушення авторського права // Часопис Київського університету права. – Київ. – 2012. - № 2. – С.248-251.

Філик Н.В., Троцюк Н.В. Специфіка судового захисту авторських прав на об'єкти, розміщені в мережі Інтернет: порівняльно-правовий аналіз // Судова апеляція. - 2012. - №2. - С. 47-54.

Штефан О. Дещо до питання про заходи збереження доказів по справах, що виникають із спірних правовідносин у сфері інтелектуальної власності // Теорія і практика інтелектуальної власності . – 2009. - № 4. – С.3-10. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: ftp://ftp.s12.freehost.com.ua/2009_4/1.pdf

Тема 4. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із заподіяння шкоди

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика справ, що виникають із заподіяння шкоди.
2. Справи про відшкодування моральної шкоди.

3. Справи про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

4. Справи про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.

5. Справи про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів.

6. Справи про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків робіт (послуг).

7. Справи про захист гідності, честі та ділової репутації.

8. Справи про відшкодування шкоди, завданої органом державної влади.

9. Справи про відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину.

10. Справи про відшкодування шкоди, завданої робітнику каліцтвом, професійним захворюванням або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків.

ЗАВДАННЯ

1. На виробничому підприємстві «Флеш» було проведено щеплення працівників від грипу. Щеплення проводили медичні працівники Хоменко та Кривонос з районної лікарні.

Наступного дня після щеплення, працівнику підприємства Козлову стало зле і від був доставлен до лікарні швидкої допомоги де через два дні помер. Причиною смерті стала зупинка серця від приступу бронхіальної астми, яка була спровокована вакцинацією.

Дружина Козлова звернулася до суду з позовом до виробничого підприємства та районної лікарні з позовом про відшкодування матеріальної та моральної шкоди заподіяної їй смертю її чоловіка, у якого вона була на утриманні.

У позовній заяві було зазначено, що виробниче підприємство повинно відповідати за те, що її працівник постраждав під час роботи, а медичний заклад – за надання неякісних послуг, що привели до смерті пацієнта.

Дайте правову характеристику справи. Визначте предмет доказування та суб'єктивний склад по справі. Чи можна вважати щеплення (вакцинацію) джерелом підвищеної небезпеки? Яке рішення по справі повинен прийняти суд?

2. Борисенко звернувся до суду з позовом до ТОВ «МЕТРО Кеш енд Кері Україна» про відшкодування шкоди, завданої продажом товару неналежної якості. Вказував, що він придбав посудомийну машину «Bosch» з гарантією 2 роки, однак під час її експлуатації виявлено неполадки і, незважаючи на ремонт, вони виникають знову.

Ухвалою районного суду було відкрито провадження у справі. У відзиві на позовну заяву відповідач посилався на те, що згідно з внутрішніми правилами клієнтами центрів оптової торгівлі «МЕТРО» можуть бути лише юридичні особи або фізичні особи, які є суб'єктами підприємницької діяльності. Позивач є суб'єктом підприємницької діяльності, на підтвердження чого відповідачем було надано копію його свідоцтва про державну реєстрацію як фізичної особи-підприємця. Крім того, покупцем посудомийної машини згідно з фіскальним чеком і виданою податковою накладною зазначено позивача саме як суб'єкта підприємницької діяльності. Вважаючи, що вимоги позивача підлягають розгляду в порядку господарського судочинства, відповідач просив закрити провадження у справі.

Визначте предмет та суб'єктивний склад спору. Як має діяти суддя в даному випадку?

3. Корженко звернувся до суду з позовом до Полтавської філії ТОВ «КРЕК» (далі – Філія) про відшкодування моральної шкоди.

Свої вимоги Корженко обґрунтував тим, що Талько, керуючи автомобілем, який належав Філії, вчинив ДТП, внаслідок якої йому, позивачу, було заподіяно тяжкі тілесні ушкодження. Вироком місцевого суду Талько засуджено за скоєння цього злочину.

Внаслідок ДТП йому, позивачу, заподіяно тяжкі переломи кісток голови і струс мозку, чим завдані значні фізичні й моральні страждання. Була частково втрачена професійна працездатність і настали вимушені суттєві зміни в його особистому житті. Відповідачі після цієї аварії не виявили до нього ніякої уваги, а тому позивач просив стягнути з них на його користь 150 тис. грн для відшкодування завданої моральної шкоди.

Рішенням міського суду позов задоволено частково: стягнуто з Філії на користь позивача 60 тис. грн на відшкодування моральної шкоди.

Визначте сторони у цій справі. Чи є підстави у відповідача для оскарження рішення суду першої інстанції?

4. Лебединська звернулася до суду з позовом до Салону краси «Останній шанс» щодо відшкодування матеріальної та моральної шкоди.

У позовній заяві було зазначено, що у належній відповідачу перукарні позивачці було виконане неякісне, з порушенням технології, нарощення волосся, внаслідок чого волосся збилося у ком і позивачка не змогла здійснювати догляд за ним.

У судовому засіданні перукар, яка виконувала роботу з фарбування та нарощування волосся, визнала факт надання позивачці даної послуги, однак, заперечувала щодо порушення технології виконання роботи. На її думку, позивачка винна сама у ситуації, що склалася так як не виконала її рекомендації щодо зачіски.

Яким законодавством слід керуватися при вирішенні даної ситуації? Які засоби доказування можуть бути використані по справі? Які можливі варіанти вирішення справи?

5. До міського суду звернулася Дейнеріс М. Д із позовом до відповідача про захист честі та гідності і відшкодування моральної шкоди, посилаючись на те, що між нею та відповідачем, яка є її сусідкою, склалися неприємні відносини у зв'язку тим, що відповідачка постійно голосно слухає музику, влаштовує сварки, заважаючи їй цим нормально жити в своїй квартирі, принижує її честь та гідність, спричинює моральні страждання, переживання, неможливість спокійно відпочивати, порушує нормальні життєві зв'язки внаслідок погіршення самопочуття через постійні стреси.

Які засоби доказування потрібно надати позивачу по цій справі? Яке рішення може прийняти суд?

6. За рішенням суду Мамай був заарештований та знаходився під вартою майже шість місяців.

Суд першої інстанції виніс виправдувальний вирок. Мамай звернувся до суду з позовом про відшкодування шкоди, заподіяної незаконним притягненням до кримінальної відповідальності.

Чи є підстави для такого позову? Хто буде виступати належним відповідачем по справі? Визначте предмет доказування по справі. Які засоби доказування можуть бути використані по справі?

7. Рабинович пред'явив позов до Міністерства оборони України про відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Позивач вказав, що він був покликаний для проходження строкової військової служби. Після закінчення служби у нього було виявлено захворювання очей.

Згідно акту огляду обласного центру МСЕК у Рабиновича встановлена втрата 30% професійної працездатності. Оскільки заподіяння шкоди мало місце під час виконання службових обов'язків, позивач вважає що він має право на отримання компенсації на лікування і відшкодування моральної шкоди.

Дайте правову характеристику справи. Визначте належного відповідача по справі. Визначте предмет доказування по справі.

8. Неповнолітній З. звернувся з позовом до неповнолітнього Ш. і технічного коледжу про відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Позивач вказав, що в день навчання в коледжі він за згодою класного керівника А. був звільнений від занять у зв'язку зі святкуванням у неї на дачі дня народження її дочки О. (однокурсниці З.), де разом з іншими студентами вживав слабоалкогольні напої. У період святкування неповнолітній Ш. вирішив запустити феєрверк, який через погане кріплення вилетів не вгору, а в бік студентів. Неповнолітній З. був травмований (отримав травму хребта і

великий опік). Рішенням МСЕК йому встановлено 100% втрату працездатності і він визнаний інвалідом 1 групи.

Визначте склад осіб, які будуть приймати участь у справі. Визначте предмет доказування по справі.

9. Подружжя П. слідували в якості пасажирів в автомобині транспортного підприємства міжміських перевезень. В дорозі їх раптово наздогнала заметіль, і автомашина зупинилася на узбіччі дороги. На другий день машина була виявлена засипаною снігом, а люди, які знаходилися в ній, виявилися мертвими. Смерть наступила в результаті отруєння чадним газом.

Син подружжя П. подав позов про відшкодування шкоди, заподіяної смертю батьків, до транспортного підприємства.

Чи є підстави для такого позову? Визначте предмет доказування по справі.

Список літератури за темою

Закону України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р.// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>

Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» від 01.12.1994 р.// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр>

Закон України «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» від 19.05.2011р.// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3390-17>

Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р.// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16.11.1992 р.// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>

Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.1993р.// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>

Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» (Наказ Міністерства юстиції України, Генеральної прокуратури України, Міністерства фінансів України №6/5/3/41 від 04.03.1996 р.)// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0106-96>

Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 р. №1232 «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1232-2011-п>

Постанова Кабінету Міністрів України від 03.12.2009р. №1317 «Положення про медико-соціальну експертизу»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-п>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №6 від 27.03.1992 р. «Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №1 від 27.02.2009р. «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09

Постанова Пленуму Верховного Суду України №4 від 31.03.1995 р. «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №5 від 12.04.1996 р. «Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-96>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №7 від 30.05.1997р. «Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-97>

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 2 від 30 березня 2012 р. «Про узагальнення судової практики розгляду судами цивільних справ про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки, у 2010–2011 роках»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:http://sc.gov.ua/ua/postanovi_plenumu.html

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 4 від 01 березня 2013 р. «Про деякі питання застосування судами законодавства при вирішенні спорів про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:http://sc.gov.ua/ua/postanovi_plenumu.html

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 12 від 11 грудня 2015р. «Про узагальнення практики застосування судами законодавства, що регулює матеріальну відповідальність працівників за шкоду, заподіяну роботодавцю» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:http://sc.gov.ua/ua/postanovi_plenumu.html

Аналіз судової практики у справах про відшкодування моральної шкоди, завданої у зв'язку з ушкодженням здоров'я під час виконання трудових обов'язків (Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ)// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0010740-11>

Судова практика з розгляду цивільних справ про захист прав споживачів (2009 - 2012 рр.) // [Електрон. ресурс] – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0006700-13>

Васильев С.В. Деликтное судопроизводство (судопроизводство о возмещении вреда) – Х.: Одиссей, 2007. – 448с.

Вільгушинський М.Й., Сіроткіна М.В. Право на відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду, та можливі шляхи його реалізації // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2011. - №1. – С.103-112.

Іваненко Л.М. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів (покупців): монографія. - К.: Юмана, 1998. - 169 с.

Кагал Т.О. Законодавство про захист прав споживачів у сфері якості товарів у системі законодавства України // Право України. 1998, № 8. - с. 98-101.

Лемик Р.Я. До питання щодо застосування судово-психологічної експертизи в цивільному процесі // Держава і право: Серія юридичні і політичні науки: Вип. 11. – Київ. – 2001. – С.276-278.

Лемик Р.Я. Судово-психологічна експертиза в справах про відшкодування моральної шкоди // Держава і право: Серія юридичні і політичні науки: Вип.8. – Київ. – 2000. – С.236-240.

Луспенік Д.Д. Судопроизводство по делам о защите чести, достоинства и деловой репутации (опровержение недостоверной информации) – Х.: Харків юридичний, 2005. – 320с.

Радченко О. Деякі правові проблеми судового захисту прав споживачів фінансових послуг // Адміністративне право і процес. – 2016. - №9. – С. 86-91.

Самбор М. А. Особливості судового способу захисту прав та інтересів споживачів послуг рухомого (мобільного) зв'язку за цивільним процесуальним законодавством України // Юридична наука. – 2015. - №5. – С. 14-25.

Тема 5. Процесуальні особливості розгляду справ про спадкування

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика справ про спадкування.
2. Справи про право на спадкове майно і розподіл його в натурі.
3. Справи про визнання заповіту недійсним.
4. Справи про визнання додаткового строку для прийняття спадщини.
5. Справи про вимоги по боргах спадкодавця.

ЗАВДАННЯ

1. Дорошенко звернулася до суду з позовом до Рівліна в інтересах своїх дітей про визнання недійсними заповіту, свідоцтва про право на спадкування $\frac{1}{4}$ частини будинку та про визнання права власності на цю частину будинку за її сином та донькою.

В обґрунтування позовних вимог Дорошенко посилалася на те, що батьком її дітей заповіт було складено на користь сторонньої особи, у стані, коли він не розумів значення своїх дій. Вона також пояснила, що її повнолітні діти, в інтересах яких заявлено позов, є інвалідами дитинства і тому не можуть захистити свої права самостійно. Суд прийняв позовну заяву, відкрив провадження у справі та допустив Дорошенко до участі у справі як законного представника її дітей.

Дайте правову оцінку діям суду. Визначте вид представництва в даному випадку та дайте його правову характеристику. Визначте предмет доказування по справ. Які засоби доказування можуть бути використані по цій справі?

2. У жовтні 2016 року Лемко І.І. звернулася до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини за законом, яка залишилась після померлої 16 серпня 2016 року Лемко С.С., яка є матір'ю Лемко І.І.

Постановою приватного нотаріуса Харківського міського нотаріального округу Лемко І.І. було відмовлено у вчиненні нотаріальної дії, з підстав наявності заповіту, складеного Лемко С.С. на користь Іванова І.І., Іванової О.В. та Іванова М.І. Вказані особи особисто їй не відомі. Згідно пояснень, які надали сусіди, останні півроку перед смертю матері, її періодично відвідувало троє невстановлених осіб.

Лемко І.І. вважає, що її мати не могла скласти заповіт на вказаних осіб, так як була психічно хворою та останні п'ять років перебувала на обліку у лікаря психіатра.

Яким чином Лемко І.І. може захистити свої порушені права як спадкоємця? Визначте предмет доказування та засоби доказування по цій справі. Складіть відповідну позовну заяву.

3. У січні 2017 року Кудрін О.О. звернувся до суду з позовом до Третяка В.С. про визнання заповіту недійсним. Свої позовні вимоги позивач обґрунтовував тим, що з 2013 року він почав здійснювати догляд за своєю рідною тіткою Третяк Л.С. Взамін за догляд позивача, Третяк Л.С. склала на його ім'я заповіт, який був посвідчений 17 листопада 2014 року державним нотаріусом Першої державної нотаріальної контори Харківського району.

Навесні 2015 року Третяк Л.С. почала активно спілкуватись зі своїм онуком – Третяком В.С., який, за повідомленням сусідів, приходив до помешкання Третяк Л.С. 20 жовтня 2016 року Третяк Л.С. померла, після чого позивач звернувся до нотаріальної контори для подачі заяви про прийняття спадщини, однак нотаріусом було повідомлено про наявність заповіту на користь Третяка В.С.

Позивач вважає, що при складанні заповіту на користь Третяка В.С., волевиявлення заповідача Третяк Л.С. не було вільним та не відповідало її внутрішній волі, а тому вказаний заповіт має бути визнаний судом недійсним. Додатково позивач звертає увагу на той факт, що останні сім років будь-хто з родини жодним чином не виявляв інтересу до життя Третяк Л.С., а всі витрати на її утримання та лікування в цей період ніс виключно він. Крім того, в позивача існують підстави вважати, що внаслідок свого психічного стану здоров'я та похилого віку, заповідачка не могла адекватно оцінювати юридичне значення своїх дій.

Проаналізуйте особливості розгляду справ про визнання заповіту недійсним. Чи є в наведеній ситуації підстави для визнання заповіту недійсним?

4. Після смерті Семенова С.С. відкрилася спадщина, яка складається із житлового будинку з надвірними будівлями та земельної ділянки, які розташовані у смт. Високий Харківського району Харківської області.

У встановлений законом шестимісячний строк до Першої державної нотаріальної контори Харківського району із заявою про прийняття спадщини звернувся Семенов О.С., який є сином спадкодавця та його єдиним спадкоємцем. Після здійснення нотаріусом всіх необхідних підготовчих дій було встановлено відсутність будь-яких правовстановлюючих документів на спадкове майно. Внаслідок цього Семенову було відмовлено у видачі свідоцтва про право на спадщину та роз'яснено право на звернення до суду.

Яким чином Семенов може оформити право на спадкове майно? Що буде предметом та підставою позову в цьому випадку?

5. У січні 2017 року Овчаренко І.Є. звернувся до суду з позовом до Овчаренка В.Є., третя особа – Перша харківська державна нотаріальна контора про надання додаткового строку для прийняття спадщини.

В обґрунтування своїх позовних вимог позивач зазначив, що 14 січня 2016 року помер його батько – Овчаренко Ф.Ю. Сам позивач про смерть батька дізнався від брата Овчаренка В.Є. лише 20 грудня 2016 року, після чого 23 грудня 2016 року звернувся до відділу РАЦС з заявою про отримання дубліката свідоцтва про смерть батька. Пояснюючи поважність причини пропуску встановленого законом строку для прийняття спадщини, позивач посилався на те, що довгий час не спілкувався з батьком, проживав за межами м. Харкова, а тому дізнався про смерть батька від брата, тільки коли повернувся до Харкова у грудні 2016 року. Враховуючи викладене, позивач просив суд визнати поважними причини пропуску ним строку для прийняття спадщини після смерті батька та визначити йому додатковий строк для прийняття спадщини.

Назвіть процесуальні особливості розгляду справ про надання спадкоємцю додаткового строку для прийняття спадщини? Які дії має

здійснити суддя при підготовці вказаної категорії справ до судового розгляду? Чи підлягає задоволенню позов?

6. Після смерті Вакуліна О.Г. відкрилася спадщина, яка складається із земельної ділянки, розташованої у с. Мала Данилівка, Дергачівського району Харківської області. На вказаній земельній ділянці знаходиться недобудований житловий будинок, який спадкодавець не встиг добудувати за час свого життя.

Вакулін С.О. та Вакуліна І.В., які є спадкоємцями після померлого Вакуліна О.Г. звернулися до нотаріуса із заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину на земельну ділянку та житловий будинок, розташований на ній. Однак, постановою нотаріуса спадкоємцям було відмовлено у видачі свідоцтва про право на спадщину.

Проаналізуйте особливості розгляду справ про спадкування об'єктів незавершеного будівництва? Визначте склад осіб, які братимуть участь у справі. Які факти входять до предмету доказування по цій справі?

7. Ярмоленко Я.Я. звернувся до суду з позовом до Мякушка М.М., третя особа – Приватний нотаріус Харківського міського нотаріального округу Яценко А.В. про розірвання спадкового договору та скасування реєстрації спадкового договору в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. У позовній заяві позивач просив суд розірвати спадковий договір від 15 лютого 2016 року, укладений між ним та Мякушко М.М.

Свої вимоги позивач обґрунтовував тим, що згідно умов спадкового договору, який він уклав з відповідачкою остання зобов'язується виконувати його особисті майнові та немайнові розпорядження, а саме: купувати одяг, продукти харчування та необхідні ліки для нього за вимогою та за його кошти, а також забезпечувати порядок у квартирі, готувати їжу. За вказані умови відповідачка, після його смерті, набуває право власності на належну йому двокімнатну квартиру розташовану у м. Києві. Водночас після підписання вказаного договору Мякушко М.М. свої обов'язки належним чином не виконувала, а на початку червня 2016 року виїхала на постійне літнє місце мешкання в село, що розташоване у Чутівському районі, Полтавської області, повернувшись звідти лише на початку листопада 2016 року. За вказаний проміжок часу вона один раз на місяць приїздила за адресою його мешкання, готувала їжу на тиждень, а то і більший термін, ніяких ліків позивачу не купувала.

Крім того, позивач стверджував, що необхідні ліки, інші продукти харчування йому купували сусіди та знайомі, котрих він про це прохав. Після повернення із села в листопаді 2016 року відповідачка взагалі припинила виконувати свої зобов'язання за спадковим договором. Враховуючи викладене, позивач просив суд розірвати спадковий договір.

Які підстави розірвання спадкового договору встановлює законодавство? Визначте предмет доказування та засоби доказування для кожної із сторін у справі.

8. Гаврилюк А.Е. та Гаврилюк Б.А. звернулись до суду з позовом до Гаврилюк В.Г. в якому просили суд визнати за Гаврилюком А.Г. право власності у порядку спадкування за законом на 1/4 частини квартири, яка знаходиться у м. Харкові після смерті його матері Гаврилюк Д.О. та право власності у порядку спадкування за законом на 1/12 частини цієї ж квартири, після смерті його дружини Гаврилюк Є.М., що в цілому становить 1/2 частини вказаної квартири. За Гаврилюком Б.Г. просили в свою чергу визнати право власності у порядку спадкування за законом на 1/4 частини квартири, смерті його матері, а також право власності у порядку спадкування за законом на 1/4 частини квартири, його батька, Гаврилюка Е.П.

Обґрунтовуючи свій позов позивачі зазначили, що Гаврилюк А.Е. та Гаврилюк Б.А. разом з Гаврилюком Е.П., Гаврилюк Д.О., Гаврилюк В.Г. та Гаврилюк Є.М. були власниками квартири у м. Харкові на праві спільної власності, на підставі Свідоцтва про право власності від 02 липня 1997 року. Тобто кожному належало по 1/6 частині вказаної квартири.

03 червня 2005 року померла Гаврилюк Є.М., однак спадкова справа не була відкрита, а тому її частину квартири успадкували чоловік – Гаврилюк А.Е., який проживав разом із дружиною та не відмовився від прийняття спадщини та син – Гаврилюк Б.А., якому на момент смерті матері було 15 років і який також не відмовився від прийняття спадщини. Таким чином, позивачі після смерті Гаврилюк Є.М. успадкували по 1/12 частини даної квартири кожний. Після смерті Гаврилюка Е.П., який помер 06 серпня 2005 року, його частка, а саме 1/6, була розподілена між Гаврилюк Д.О. та Гаврилюк В.Г. у рівних частках по 1/12. Тобто, після смерті Гаврилюка Е.П. та Гаврилюк Є.М., Гаврилюк В.Г., Гаврилюк Д.О., Гаврилюк А.Е. та Гаврилюк Б.А. мали у власності по 1/4 частині даної квартири кожен.

05 березня 2016 року, померла Гаврилюк Д.О. Спадкова справа була відкрита приватним нотаріусом Харківського міського нотаріального округу Харківської області, проте до загального спадкового майна дана квартира не потрапила, а тому виникла необхідність поділу спадкового майна. Відповідач не заінтересований у спадкуванні частки квартири Гаврилюк Д.О., оскільки раніше виражав свої наміри відмовитися від спадкового майна, проте так цього і не зробив.

З врахуванням частини, успадкованих після смерті Гаврилюк Д.О. Гаврилюк А.Е. та Гаврилюк Б.А. просили визнати за ними право власності на 1/2 та 1/4 частки квартири відповідно.

В яких випадках виникає необхідність звернення до суду із позовом про розподіл спадкового майна? Визначте, які докази слід надати позивачам для обґрунтування підстави свого позову.

9. У грудні 2016 року ПАТ «Укргазбанк» звернулося до суду з позовом до Єремєєвої О.Г. про стягнення заборгованості за кредитним договором, посилаючись на те, що згідно умов кредитного договору від 15 листопада 2013 року Єремєєв І.В. одержав в банку кредит зі сплатою відсотків за користування кредитом згідно умов договору. Проте, свої зобов'язання щодо своєчасного повернення кредиту та відсотків за користування кредитом не виконував. У зв'язку з цим виникла заборгованість на загальну суму 25 125,00 грн. У лютому 2016 року позичальник помер.

Обґрунтовуючи свої вимоги, банк посилався на те, що відповідачем по справі має бути саме Єремєєва О.Г., яка є спадкоємицею після померлого чоловіка, оскільки постійно проживала разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини. На сьогоднішній день заборгованість не сплачена, тому банк в позові просив суд стягнути її разом із судовими витратами із спадкоємиці.

При підготовці справи до судового розгляду, стало відомо, що Єремєєва О.Г. із заявою про прийняття чи відмову від спадщини до нотаріальної контори не зверталась, спадкова справа не заводилась.

Які особливості розгляду справ про стягнення зі спадкоємців заборгованостей спадкодавця? Які факти підлягають доведенню в суді при розгляді вказаної справи?

Список літератури за темою

Постанова Пленуму Верховного Суду України №7 від 30.05.2008р. «Про судову практику у справах про спадкування» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08>

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ №6 від 01 березня 2013р. «Про узагальнення судової практики розгляду цивільних справ про спадкування» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:http://sc.gov.ua/ua/postanovi_plenumu.html

Гузь Л. Є. Практика застосування спадкового права в судовій та нотаріальній діяльності. - Харків : Право, 2015. - 888 с.

Лейко В.Р. Посмертна судово-психіатрична експертиза у цивільному процесі — методологічні, методичні принципи проведення та завдання // Український вісник психоневрології. — 2002. — Т. 10, вип. 1. — С. 120–121.

Козловська Л. В. http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=

Теоретичні засади здійснення і захисту спадкових прав: монографія; наук. ред. Я. М. Шевченко. - Київ : Юрінком Інтер, 2015. - 448 с.

Орлов І. П. Правочини в сфері спадкового права: загальні положення: Монографія. - Х. : Діса плюс, 2013. - 248 с.

Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов: монография / Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. - Харьков : Право, 2014. - 672 с.

Тема 6. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із шлюбно-сімейних відносин

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика справ, що виникають із шлюбно-сімейних відносин.
2. Справи про розірвання шлюбу.
3. Справи про визнання шлюбу недійсним.
4. Справи про визначення правового режиму майна подружжя та його розділ.
5. Справи про стягнення аліментів.
6. Справи про встановлення батьківства (материнства).
7. Справи про оспорування батьківства (материнства).
8. Справи, пов'язані з вихованням дітей.

ЗАВДАННЯ

1. Сергеев звернувся з позовом до Чушкової про усунення перешкод у вихованні та встановлення порядку спілкування з дитиною. Просив зобов'язати відповідачку надавати можливість спілкуватися з сином і спільно проживати з ним у дні канікул з 29 грудня до 8 січня та з 1 червня до 25 серпня кожного року. У судовому засіданні позивач свої вимоги підтримав, відповідачка в судове засідання не з'явилася, хоча про час та місце розгляду справи належним чином та своєчасно їй було повідомлено, пояснень причин неявки до суду не надала. Представник органу опіки та піклування районної адміністрації міської ради вважала за доцільне позов задовольнити з відповідним висновком. Беручи до уваги те, що від відповідачки до суду не надійшли письмові заперечення проти позову, представник органу опіки та піклування від її імені та в інтересах дитини сама визнала позов. Враховуючи, що визнання позову не суперечить закону, не порушує права, свободи чи інтереси інших осіб, суд відповідно до ст. 200 ЦПК України ухвалив рішення про задоволення позову.

Чи правомірні дії суду? Визначте форму участі та повноваження представника органу опіки та піклування у даній справі.

2. Морозова Т. звернулася до суду з позовом до Морозова П. про

стягнення аліментів на утримання повнолітньої дитини, яка продовжує навчання. Посилалася на те, що Морозов П. є батьком повнолітнього Ореста, який є студентом 2 курсу Херсонського економіко-правового коледжу і потребує матеріальної допомоги, але відповідач добровільно матеріальної допомоги не надає. У зв'язку з цим Морозова Т. просила стягнути з відповідача на користь сина за весь час його навчання в коледжі аліменти в розмірі, визначеному судом, та залежно від доходу відповідача. Суд, виходячи з того, що Морозов Орест є повнолітньою особою, а його мати, Морозова Т., не надала документів, що посвідчують її повноваження як представника, відповідно до положень п. 1 ч. 4 ст. 185 ЦПК постановив ухвалу про повернення позовної заяви, оскільки вона подана особою, яка не має повноважень на ведення справи.

Дайте правову оцінку діям суду. Чи може Морозова Тамара звернутися до суду з таким позовом? Якщо так, то визначте, які процесуальні права вона має і які обов'язки несе у цій справі.

3. Позивач звернувся до суду з позовною заявою, в якій просив визнати Ляшка своїм батьком та внести зміни в актовий запис у відділі РАЦС міського управління юстиції про народження позивача. В обґрунтування своїх позовних вимог позивач вказав на те, що у 1995 році його мати познайомила з відповідачем, з яким с 1995р. по березень 1997 р. перебувала у цивільному шлюбі. Наприкінці 1996 р. його мати завагітніла, а через деякий час після цього відповідач пішов від неї. Від цивільного шлюбу матері позивача з відповідачем народився позивач. Відомості про батька позивача зазначені відповідно до ч. 1 ст. 125 Сімейного Кодексу України, та батьком позивача зазначено - Ляшка. Ні в дитинстві, ні зараз відповідач не визнає позивача своїм сином, тобто ніколи не цікавився його життям, в нього не було інтересу до того, як він ріс, розвивався, навчався. Мати позивача з невідомих йому причин не зверталася до суду з позовом про встановлення батьківства, але у зв'язку з тим, що позивачу вже виповнилося 18 років і він досяг повноліття, він бажає самостійно звернутися до суду за захистом свого права та інтересу і визнати батьківство Ляшка відносно нього в судовому порядку.

Відповідач позовні вимоги не визнав, наданим позивачем доказам заперечував. Однак, по даній справі була проведена судова медична молекулярно-генетична експертиза, за результатами проведення якої був складений висновок експерта, який достовірністю підтверджує батьківство відповідача відносно позивача. Згідно вказаного висновку вірогідність того, що Ляшко дійсно є біологічним батьком позивача і це не є наслідком випадкового збігу генетичних ознак у осіб, що не мають родинних зв'язків, за результатами даної експертизи складає не менше 99,9999 %.

На підставі досліджених матеріалів справи суд першої інстанції позовну заяву про визнання батьківства – задовольнив і визнав Ляшка батьком позивача.

Не погоджуючись з рішенням суду першої інстанції, Ляшко подав апеляційну скаргу, в якій просить рішення суду скасувати, ухвалити нове рішення, яким в задоволенні позовних вимог відмовити, посилаючись на порушення норм матеріального та процесуального права.

Перевіrivши матеріали справи, законність та обґрунтованість рішення суду в межах доводів апеляційної скарги та заявлених позовних вимог, колегія суддів апеляційну скаргу відповідача задовольнила, рішення районного суду про визнання батьківства – скасувала, у задоволенні позовних вимог про визнання батьківства - відмовила.

Визначте предмет доказування по справі. Сформууйте мотивувальну частину судового рішення по справі. У чому полягає порушення норм матеріального та процесуального права як підстава скасування судового рішення?

4. Позивачка звернулася до суду з позовом про стягнення аліментів на двох дітей. Відповідач надав докази про його середній заробіток, а також письмові докази (розписки) про те, що добровільно надавав позивачеві кошти на утримання дітей, а також сплачував кошти за навчання доньки в університеті та регулярно вносив благодійну допомогу в благодійний фонд на розвиток матеріально-технічної бази ліцею, де навчався його син. Ухвалюючи рішення, суд врахував, який дохід має відповідач. Суд зобов'язав відповідача сплачувати аліменти щомісячно з дня проголошення судового рішення.

Які помилки були допущені судом? Яким доказам суд повинен дати оцінку? З якого дня присуджуються аліменти на дитину за рішенням суду?

5. Суд розглянув справу про позбавлення батьківських прав стосовно неповнолітнього, якому на час розгляду справи було 12 років. У матеріалах справи відсутні відомості про з'ясування думки дитини. Рішенням суду позовні вимоги було задоволено.

Чи правильні дії суду? З якого віку думка дитини має враховуватися судом? Змінюється чи ні ситуація, якщо б дитині на час розгляду справи було б 9 років? Яким повинен бути склад осіб, які братимуть участь у справі; хто з цих осіб повинен надати письмовий висновок? Які особи мають право звернення до суду з позовом про позбавлення батьківських прав?

6. Центральний районний суд м. Харкова розглянув справу про позбавлення батьківства відносно батька, який проживав у Київському

районі м. Харкова, дитина з матір'ю проживала У Центральному районі м. Харкова.

Чи правильно визначена підсудність справи? Як визначити підсудність у випадку об'єднання в одному позові вимоги про позбавлення батьківських прав з вимогою про стягнення аліментів? Як вірно визначити підсудність, якщо б позов був поданий до обох батьків, які проживають у різних районах міста?

7. Буський районний суд Львівської області ухвалив рішення про усиновлення громадянами В. Ю. та В. Н. неповнолітнього Ш., який проживає у с. Лотикове Луганської області в обласному будинку дитини. Усиновлення проведене на підставі висновку Буської районної державної адміністрації у відкритому судовому засіданні.

Які помилки були допущені судом? Які негативні процесуальні наслідки можуть виникнути при порушенні підсудності у цієї справи?

8. Суд розглядає справу про поділ майна подружжя, набутого під час шлюбу: 2 автомобіля (один авто був подарований подружжю), гараж, 4-х кімнатна квартира, побутова техніка, коштовності, норкова шуба, а також премія за особисті заслугу у розвитку мистецтва та премія до професійного свята.

У чому полягає презумпція майна подружжя? Які об'єкти права власності належать до роздільного майна подружжя?

9. У позовному провадженні суд розглянув справу про присудження аліментів на дитину в розмірі 30% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Які процесуальні помилки допущені судом? Що змінюється, якщо ця вимога пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб?

10. 22-літня студентка університету звернулася до суду з позовом про стягнення аліментів з батька, який проживає окремо.

Що є предметом доказування у цієї справі? Хто має право на звернення до суду з таким позовом? Протягом якого терміну така особа має право на утримання?

11. Один із подружжя звернувся до органу державної реєстрації актів цивільного стану з заявою про розірвання шлюбу з другим із подружжя, який був визнаний безвісно відсутнім. Однак органом державної реєстрації актів цивільного стану було запропоновано звернутися до суду з причини наявності між подружжям майнового спору.

Визначте юрисдикцію цієї справи. Якими доказами можуть бути підтверджені обставини, на які посилається заявник?

12. За домовленістю подружжя позивач, який не мав на утриманні малолітніх або неповнолітніх дітей, звернувся до суду за місцем свого проживання з позовом про розірвання шлюбу. Однак суд повернув заяву у зв'язку з порушенням правил підсудності, – на думку суду позов потрібно подавати за місцем проживання відповідача.

Визначте підсудність справи. Який вид підсудності застосовується у даному випадку ?

13. Позивачка, з якою проживає дитина, звернулася з позовом до батьків батька дитини (діда та бабусі) про стягнення з них додаткових витрат на утримання дитини, викликаних розвитком її музичних здібностей. Звернення з позовом до цих суб'єктів позивачка мотивувала неспроможністю батька дитини сплачувати такі витрати у зв'язку із скрутним матеріальним становищем, на відміну від дідуся та бабусі дитини, матеріальне становище яких дозволяє надавати таку допомогу.

Які особи є суб'єктами сплати додаткових витрат на утримання дитини? Який порядок визначення таких витрат? Що є предметом доказування, та які засоби доказування використовується у такої категорії справ?

14. Опалов звернувся до суду з позовом до Опалової про визначення місця проживання малолітніх дітей. Позивач зазначав, що він та його екс-дружина Опалова мають двох малолітніх дітей (доньку та сина). Посилаючись на те, що він матеріально забезпечує дітей, створює всі умови для їх розвитку, має власне житло, а Опалова створила нову сім'ю, не приділяє уваги дітям і не виконує батьківських обов'язків, позивач просив визначити місце проживання дітей з ним.

Опалова звернулась до суду із зустрічним позовом до Опалова про визначення місця проживання малолітніх дітей з нею, посилаючись на те, що Опалов без її згоди змінив місце проживання дочки; син навчається за кордоном; для найкращого забезпечення інтересів дітей вони повинні проживати з матір'ю; визначення місця їх проживання з батьком буде завдавати шкоди здоров'ю дітей.

Яке рішення може постановити суд? Сформуйте мотивувальну частину судового рішення.

Список літератури за темою

Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

Постанова Кабінету Міністрів України від 26.02.1993 р. №146 «Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/146-93-п>

Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2002 р. №1203 «Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договір про подання правової допомоги» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1203-2002-п>

Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 р. №189 «Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/189-2006-п>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №11 від 21.12.2007р. «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №3 від 30.03.2007р. «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №3 від 15 травня 2006р. «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-06>

Узагальнення практики розгляду судами цивільних справ про усиновлення дітей, позбавлення батьківських прав, встановлення опіки та піклування над дітьми від 01.01.2009р. (Київський апеляційний суд) // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://consultant.parus.ua>

Практика розгляду судами справ, із позбавленням батьківських прав, поновленням батьківських прав, усиновленням, установленням опіки та піклування над дітьми (Узагальнення Верховного Суду України від 11 грудня 2008р.) // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0020700-08>

Кидалова А. Особливості правового регулювання розірвання шлюбу між подружжям, яке має неповнолітніх дітей // *Право України.* – 2000. - №1. – С.55-57.

Лунець Л. В. Сепарація (режим окремого проживання) подружжя в Україні і в світі // *Юрид. наука : наук. юрид. журн.* - 2015. – № 7. - С. 26-40.

Мічурін Є. О. Проблема виділу та поділу майна подружжя в контексті цивільного та сімейного законодавства // *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.* - 2015. - Вип. 20 : Серія "Право". - С. 114-117.

Мельниченко О. В. Принципи поділу майна подружжя в Україні // Часопис Київського університету права. - 2016. - № 2. - С. 178-182.

Чурилов Ю. Ю. Фальсифікація доказательств по делам о разделе общего имущества супругов // Законность. – 2006. - №2. – С. 39-40.

Хараджа Н. Окремі аспекти застосування принципів сімейно-правового регулювання у практиці судів загальної юрисдикції / Наталя Хараджа // Слово національної школи суддів України. - 2015. - № 2. - С. 128-137.

Явор О. А. Юридичні факти в сімейному праві України: усталені підходи і новітні тенденції : монографія - Харків : Право, 2016. - 352 с.

Тема 7. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із трудових правовідносин

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика справ, що виникають із трудових правовідносин.
2. Справи про поновлення на роботі.
3. Справи про стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу.
4. Справи про визнання необґрунтованими дисциплінарних стягнень.
5. Справи про стягнення з працівника матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації.

ЗАВДАННЯ

1. Бондаренко працювала поваром ресторану, з нею була укладена угода про повну матеріальну відповідальність. Наказом директора ресторану вона була звільнена з роботи у зв'язку з утратою довіри.

Не погоджуючись зі звільненням, Бондаренко звернулася до суду з позовом про зміну формулювання причини звільнення. Під час розгляду справи в судовому засіданні позивачка подала до суду письмову заяву про зміну позовних вимог та просила поновити її на роботі і стягнути з відповідача заробітну платню за час вимушеного прогулу.

Як повинен діяти суд в даній процесуальній ситуації? Визначте предмет та підставу позову по даній справі.

2. Працівник звернувся до суду з позовом про поновлення на роботі у зв'язку з незаконним звільненням у період перебування у відпустці без збереження заробітку.

Як повинен поступити суд у даному випадку? Чи змінюється судові рішення, якщо звільнення відбулось: а) у період перебування працівника у відпустці із збереженням заробітку; б) якщо в день звільнення працівнику

видано лікарняний листок про його тимчасову непрацездатність. Визначте предмет доказування.

3. Працівник, який був звільнений у зв'язку з реорганізацією підприємства, звернувся до суду з позовом про поновлення на роботі, мотивуючи позов тим, що реальної зміни в реорганізації підприємства виробництва не відбувалось, й тому звільнення є незаконним.

Визначте предмет доказування по справі. Які фактичні обставини підлягають з'ясуванню?

4. Наказом адміністрації підприємства Попова звільнена з роботи за скороченням штату. Вважаючи звільнення неправильним, вона звернулася до суду з позовом про поновлення на роботі. В обґрунтуванні своїх вимог позивачка вказала, що адміністрація при її звільненні не врахувала, що (1) у неї двоє дітей і в сім'ї немає інших працівників з самостійним заробітком, (2) вона має стаж роботи на цьому підприємстві більш 10 років, (3) вона була переможцем конкурсу краси цього підприємства на протязі двох років, (4) вона не була повідомлена у встановлені строки про майбутнє скорочення штату, (5) вона оформила кредит на підприємстві на покупку кухонних меблів і кредит ще не виплачений, (6) вона стоїть в черзі на отримання земельної ділянки як співробітник даного підприємства.

Які із зазначених фактів мають значення для справи? Яке рішення може прийняти суд?

5. Позивач звернувся до суду з позовом про скасування постанови слідчого про відсторонення працівника від роботи.

Визначте юрисдикцію цієї справи. У якому порядку вирішується трудовий спір після скасування такої постанови ?

6. 10.11.16 р. працівник був звільнений, 21.11.16 р. йому була вручена копія наказу про звільнення. 12.12.16 р. працівник звернувся з позовом до суду.

Які фактичні обставини повинен з'ясувати суд? Чи повинен суд вирішувати питання про поновлення строку звернення до суду? Як вирішується питання у разі звільнення за власним бажанням ?

7. Працівник звернувся до суду з позовом про укладання трудового договору у зв'язку з фактичним допуском до роботи. Власник підприємства заперечує проти позову, мотивуючи відмову тим, що робота проводилась з відома власника, однак без оформлення відповідного наказу.

Якими доказами повинні підтверджуватись позовні вимоги? Які засоби доказування можуть бути використані? Визначте предмет доказування по справі.

8. Працівник звернувся до суду з позовом про поновлення на роботі у зв'язку з незаконним звільненням, мотивуючи позов тим, що власник примусив його подати заяву про розірвання трудового договору з метою уникнути відповідальності цього працівника за винні дії.

Як повинен поступити суд? Які фактичні обставини підлягають з'ясуванню? Визначте можливі засоби доказування.

9. Приморський районний суд Одеської області розглянув справу за позовом Д. до Фонду соцстраху про стягнення моральної шкоди у зв'язку з травмою на виробництві.

Які конкретні обставини справи повинен враховувати суд? Які засоби доказування має використовувати позивач ?

Список літератури за темою

Постанова Пленуму Верховного Суду України №9 від 06.11.1992 р. «Про практику розгляду судами трудових спорів»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №13 від 24.12.1999р. «Про практику застосування судами законодавства про оплату праці»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №14 від 29.12.92 р. «Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92>

Буряк В.Я. Трудові спори: порядок їх вирішення в Україні. – К.: Знання, 2003. – 382 с.

Волянская Елена. Увольнительный момент: споры относительно увольнения руководителей государственных предприятий имеют свою специфику, обусловленную особым порядком оформления и прекращения трудовых отношений // Юрид. практика: газ. укр. юристов. - 2016. - № 37(13 сентября). - С. 21.

Грузінов Артем. Деякі новації розгляду індивідуальних трудових спорів у судах : (за Проектом Трудового кодексу України) // Юридична газета. - 2015. - № 49 (8 грудня). - С. 34-35.

Курова А. А. Особливості вирішення трудових спорів при розірванні трудового договору з посадовими особами у зв'язку з припиненням їх повноважень // Часопис Київського університету права. - 2016. - № 1. - С. 183-186.

Непочатих В. О. Розгляд трудових спорів у порядку цивільного судочинства судами першої інстанції: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. – Київ, 2016. - 16 с.

Рішняк М. О. Примирення суб'єктів трудових відносин - пріоритетна форма вирішення трудового спору // Бюлетень Національної служби посередництва і примирення. - 2015. - № 3/4. - С. 28-35.

Сільченко С. О. Правові позиції Верховного суду України, сформовані під час розгляду трудових спорів: тенденції правозастосування // Сучасні проблеми трудового та пенсійного законодавства : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 лист. 2015 р.). - Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2015. - С. 148-152

Теньков С. Нові тенденції судового розгляду трудових спорів // Юридичний вісник України. - 2016. - № 13 (1-7 квітня). - С. 14.

Тема 8. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із житлових відносин

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика справ, що виникають із житлових відносин.
2. Справи про визнання права користування жилим приміщенням.
3. Справи про визнання особи такою, що втратила право користування жилим приміщенням.
4. Справи про стягнення плати з наймачів.
5. Справи, пов'язані з перебудовою і переплануванням жилих приміщень.
6. Справи про обмін жилого приміщення.
7. Справи про виселення з гуртожитків.
8. Справи, пов'язані з приватизацією жилих приміщень.
9. Справи про виділ частки з будинку (поділ будинку), що є спільною власністю (частковою чи сумісною).

ЗАВДАННЯ

1. Земеліна В.А. звернулась до суду з позовною заявою про визнання Говоруна Г.Г. таким, що втратив право на користування квартирою та примусове виселення з даної квартири без надання іншого жилого приміщення.

В обґрунтування позову позивачка вказала, що згідно свідоцтва про право на спадщину від 16 червня 2005 року їй на праві приватної власності належить трикімнатна квартира у м. Харкові. В зазначеній квартирі зареєстровані: вона, її донька, онук та онучка, а також відповідач, який є колишнім чоловіком її доньки. Шлюб між її донькою та відповідачем було розірвано у 2014 році на підставі рішення суду. Водночас відповідач залишається проживати в квартирі позивача, не зважаючи на її вимоги про виселення.

Володіння відповідача квартирою робить неможливим проживання з ним разом в одному приміщенні, порушує її права як власника квартири, внаслідок чого позивач та інші члени її сім'ї постійно перебувають в стані психологічної напруги, тривоги і стресу. Позивач просила захистити її право власності та усунути перешкоди у користуванні її власністю шляхом визнання останнього таким, що втратив право на користування приміщенням оскільки користувався ним тимчасово, й підстави для подальшого користування житловим приміщенням припинили свою дію після розірвання шлюбу між її донькою та відповідачем, оскільки останній перестав бути членом її сім'ї.

Рішенням Холодногірського районного суду м. Харкова позовні вимоги були задоволені. Постановлено визнати Говоруна Г.Г. таким, що втратив право користування квартирою та виселити відповідача без надання іншого жилого приміщення. В обґрунтування свого рішення суд послався на положення ст. ст. 391, 405, 406 ЦК України відзначивши, що між сторонами фактично склались цивільно-правові відносини з приводу користування чужим майном між власником та володільцем такого майна, яким є відповідач, оскільки останній фактично тимчасово користувався чужим майном – власністю позивачки, проживав в ній, зберігав там свої речі, та після розірвання шлюбу сервітут припинив свою дію у зв'язку з чим останній втратив право на користування квартирою, однак, в даний час продовжує ним користуватись без згоди її власника чим порушує права останньої.

Рішенням апеляційного суду Харківської області рішення суду першої інстанції було скасоване та прийняте нове рішення про відмову в задоволенні позову. В мотивувальній частині рішення про відмову у позові суд апеляційної інстанції послався на те, що спірні правовідносини не є цивільно-правовими, як помилково вирішив суд та до таких правовідносин застосовуються норми житлового права. Положення житлового законодавства, при розгляді справ про виселення осіб без надання іншого житлового приміщення, вимагають встановлення у судовому засіданні факту систематичного порушення правил співжиття, що робить неможливим для інших проживання із ними в одній квартирі. Враховуючи те, що вказані факти не були доведені позивачкою під час судового розгляду, підстав для задоволення позову, на думку суду, не було.

Проаналізуйте особливості розгляду справ про визнання особи такою, що втратило право на користування житловим приміщенням. Визначте предмет доказування та засоби доказування у наведеній справі. Дайте правову оцінку діям суду першої та апеляційної інстанції.

2. Сетницький С.С. звернувся до суду з позовом, в якому просив визнати за ним право на користування житловим приміщенням – кімнатою розміром 18,8 кв.м, пославшись на те, що, вироком Московського районного суду м. Харкова він був засуджений до позбавлення волі на строк 3 роки.

У травні 2016 р. після звільнення з місць позбавлення волі, відбувши покарання, він не зміг вселитися до кімнати в гуртожитку, де раніше

проживав, оскільки в цій кімнати проживає інша особа – Павлов П.П.

На думку позивача він не втратив права на користування житловим приміщенням, а тому просив визнати недійсним ордер, виданий Петренку А.В. Ухвалою Індустріального районного суду м. Харкова позивачу було відмовлено у відкритті провадження з посиланням на те, що заява Сетницького С.С. не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, оскільки його вимоги спрямовані на відновлення реєстрації, в чому йому відмовлено Державною міграційною службою, а такі вимоги підлягають розгляду в адміністративному суді.

Дайте характеристику діям суду на предмет їх відповідності чинному законодавству? Чи підлягає задоволенню позовна заява Сетницького С.С.?

3. Основ'янське будівельно-монтажне експлуатаційне управління звернулося з позовом до Івченка О.Г., Івченко О.С., Івченко Л.О. про стягнення заборгованості.

Позивач посилався на те, що відповідачі мешкають у квартирі, яка перебуває на балансі позивача, на підставі договору найму житлового приміщення та є користувачами послуг позивача. В порушення вимог житлового законодавства, відповідачі несвоєчасно вносять плату за користування послугами, наданими позивачем, у зв'язку з чим у період з січня 2014 року по листопад 2016 року виникла заборгованість у розмірі 2396,20 грн., яку позивач просив стягнути з відповідачів.

Визначте предмет та підставу позову про стягнення плати з наймачів. Порівняйте особливості розгляду аналогічних справ, в яких предметом найму виступає житло приватного та державного або комунального фонду.

4. У січні 2017 року ОСББ «Надія» звернулося до Немишлянського районного суду м. Харкова з позовною заявою до Прокопенка І.Є. про стягнення заборгованості за надані послуги з утримання будинку та прибудинкової території.

В обґрунтування своїх вимог позивач посилався на те, що відповідач є власником нежитлового приміщення, загальною площею 95,6 кв. м., що розташоване в будинку, який перебуває на балансі ОСББ. Рішенням Правління ОСББ від 01 лютого 2014 року «Про встановлення тарифу на послуги з утримання будинку та прибудинкової території» було ухвалено встановити з 01.02.2014 тариф на відповідні послуги для власників житлових приміщень у розмірі 1,15 грн. за 1 кв. м. площі, а для власників нежитлових приміщень – 4,50 грн. за 1 кв. м. Водночас відповідач, починаючи з 01.02.2014 сплачує за послуги за тарифом, встановленим для власників житлових приміщень, внаслідок чого, станом на 01.01.2017 у відповідача утворилася заборгованість по сплаті за надані послуги у розмірі 10 888,84 грн., яку позивач просив суд стягнути з відповідача у примусовому порядку.

Відповідач пред'явленого позову не визнав, звернувшись до суду із зустрічним позовом про визнання тарифу на утримання будинку і

прибудинкової території необґрунтованим та протиправним. В обґрунтування зустрічного позову посилався на неправомірність встановлення різного тарифу на один і той самий вид послуг для власників житлових та нежитлових приміщень.

Дайте правову оцінку первісному та зустрічному позову. Яке рішення, на вашу думку, має прийняти суд?

5. У серпні 2016 р. Деменко Д.Д., яка діє в інтересах малолітніх дітей: Вакуленко А.В., Вакуленко Б.В. та Вакуленка В.В. звернулася до суду із позовом до Леменко Л.Л. та Вакуленка З.В. про обмін жилого приміщення.

У своїх вимогах позивачка посилалася на те, що вона є матір'ю і законним представником малолітніх дітей, які зареєстровані у трикімнатній квартирі в м. Горішні плавні. Позивачка направила до Леменко Л.Л. як наймача такої квартири, та Вакуленка З.В., як батька дітей, лист із письмовим зверненням, щодо пропозиції укласти договір «Про обмін житлового приміщення». Направлення такого звернення було мотивовано тим, що протягом тривалого часу, а саме з дати прописки дітей у спірній квартирі, відповідачі вчиняли дії, що перешкоджали позивачам у праві користуватися квартирою. Таким діями, зокрема, були спільне паління відповідачами цигарок у квартирі, зловживання відповідачами алкогольних напоїв, вчинення відповідачами насильство не лише стосовно позивачів, а також щодо один одного, що підтверджується подачею відповідачами один на одного заяв до міліції про насильство, позбавлення один одного житлової площі. Тому позивачка вказує, що вона з дітьми була змушена певний час проживати у не придатному будинку для проживання, що спонукало позивачів у подальшому проживати четверо у квартирі, належній матері позивачки у сусідньому місті.

Як вказує позивачка, згідно ордеру № О123654 від 11.03.1986 р. вбачається те, що 3-кімнатну квартиру було надано Леменку Л.Л., який став наймачем житла. Після смерті останньої особи право на квартиру отримала його донька Леменко Л.Л. та на сьогодні вона є наймачем квартири, а також за нею одноосібно визнаний особистий рахунок на сплату комунальних послуг. При цьому у спірній квартирі зареєстровані 5 осіб – позивачка з трьома дітьми та відповідачі, але позивачі на даний час мешкають за іншою адресою. Також позивачі із письмовим зверненням звертались до відповідачів з відміткою про повідомлення, у якому останнім було запропоновано укласти договір «Про обмін житлового приміщення». Водночас жодної домовленості щодо обміну досягти не вдалось.

Зважаючи на викладене позивачка просила суд надати дозвіл на примусовий обмін квартири та зобов'язати Горішньоплавненську міську раду видати їм обмінні ордери.

Проаналізуйте особливості розгляду житлових спорів про обмін житловими приміщеннями. Що входить до предмету доказування по цій справі? Дайте правову оцінку пред'явленому позову.

6. У жовтні 2016 року Орлова С.А. звернулась з позовом до Курінної А.П., треті особи – Харківська міська рада, Інспекція державного архітектурно-будівельного контролю у Харківській області про поновлення порушеного права користування квартирою.

У поданому позові Орлова С.А. зазначила, що відповідачкою було здійснено незаконне перепланування квартири № 20, розташованої в будинку № 34 по вул. Генерала Орбана у м. Харків, а саме: будівництво балкону на даху квартири № 18 цього ж будинку. Вказане переобладнання порушує права позивачки як власника квартири №18 на користування належним їй майном, призвело до просідання стелі, виникнення тріщини у несучій стіні квартири №18, що істотно погіршує житлові умови. Майновий збиток, що полягає у вартості відновлювального ремонту квартири позивач оцінює в 25000 грн. Також позивачка вважає, що незаконними діями відповідачки їх було також завдано моральної шкоди, що полягає у неспокої позивачки та її рідних, які мешкають разом із нею у квартирі яку вона оцінює у 10000 грн.,

Орлова С.А. просила суд усунути перешкоди в користуванні квартирою № 18, яка належить їй на праві власності, шляхом знесення самочинно побудованого балкону у квартирі № 20 того ж будинку, а також стягнути з відповідача грошові кошти в рахунок відшкодування матеріальної та моральної шкоди.

Охарактеризуйте особливості розгляду справ, пов'язаних з перебудовою і переплануванням жилих приміщень. Визначте суб'єктний склад учасників процесу, предмет доказування та належні засоби доказування у вказаній справі.

7. У вересні 2016 року Харківській державний університет преси та журналістики звернувся з позовом до суду про виселення відповідачів – Агапова А.А. та Агапової М.М., з усіма залежними від них особами (дітьми) з кімнати № 14 студентського сімейного гуртожитку ХДУПЖ.

Свої вимоги університет обґрунтовував тим, що в студентському сімейному гуртожитку ХДУПЖ, без відповідних правових підстав проживають відповідачі – Агапов А.А., його дружина Агапова М.М. та їх малолітні діти Агапов С.А., 2011 р.н. та Агапова П.А., 2015 р.н.

Власником (балансоутримувачем) вказаного гуртожитку є ХДУПЖ. Гуртожиток має статус студентського гуртожитку для проживання сімейних студентів, аспірантів та докторантів університету, що підтверджується відповідним наказом ректора. Відповідач Агапов А.А. у 2011 році звернувся із заявою про надання кімнати в студентському гуртожитку сімейного типу на період навчання та вселення його дружини – Агапової М.М. На підставі вищевикладеного адміністрація університету задовольнила прохання відповідача та надала на період навчання приміщення (кімнату) № 14 у сімейному гуртожитку. Згідно наказу ректора університету від 05.06.2015 року Агапов А.А. був відрахований з університету у зв'язку із закінченням навчання. Однак станом на момент подання позову відповідач із сім'єю

безпідставно продовжує проживати у гуртожитку й добровільно звільнити кімнату не бажає, внаслідок чого позивач змушений звернутись до суду.

Проаналізуйте особливості розгляду справ про виселення з гуртожитків. Дайте правову оцінку пред'явленому університетом позову.

8. До суду звернулась Дуднікова О.В. із позовом до Квартирно-експлуатаційного відділу м. Харкова Служби безпеки України про визнання дій неправомірними та зобов'язання надати дозвіл на приватизацію квартири.

Обґрунтовуючи свої вимоги вказала, що вона разом зі своєю донькою Дудніковою Р.В. проживає у службовій квартирі в м. Харкові. Протягом усього часу мешкання в зазначеній квартирі позивачка сплачує комунальні платежі та здійснює в ній ремонт. Судовим рішенням від 03 листопада 2014 року за позивачем та її донькою було визнано право користування квартирою.

У 2014 році позивачка звернулась до Квартирно-експлуатаційного відділу м. Харкова Служби безпеки України за наданням дозволу на приватизацію вказаної квартири, однак у приватизації їй було відмовлено, у зв'язку з відсутністю ордеру на квартиру. Дуднікова О.В. вважає такі дії відповідача неправомірними, оскільки під час надання зазначеної квартири ордер на житло своєчасно виданий не був, а на теперішній час отримати його неможливо, у зв'язку з його відсутністю, так як відповідачу при передачі будинку на баланс попереднім балансоутримувачем ордер наданий не був.

На підставі викладеного позивачка просила визнати дії відповідача, які полягали у вимозі ордеру на житло для приватизації квартири та відмові у приватизації, у зв'язку з відсутністю ордеру на житло неправомірними та просила суд зобов'язати відповідача надати дозвіл на приватизацію зазначеної квартири.

Проаналізуйте особливості розгляду судами спорів стосовно приватизації житла. Дайте правовий висновок чи підлягає задоволенню пред'явлений позов.

9. Болотний Є.Ю. звернувся до Харківської міської ради з позовом про визнання за ним права користування однокімнатною квартирою у м. Харкові загальною площею 35,2 кв. м. та житловою площею 19,6 кв. м та поновлення його порушеного права на приватизацію вказаної квартири.

Свої вимоги позивач мотивував тим, що у 1985 році його батько на підставі ордеру поселився у зазначеній квартирі. Після смерті батька, рішенням виконавчого комітету Дзержинської районної ради м. Харкова він був визнаний наймачем однокімнатної квартири площею 26,0 кв.м. Позивач зазначав, що бажаючи здійснити своє право на приватизацію, він звернувся до КП ХМБТІ, в результаті обстеження якого було зафіксовано переобладнання. Для вирішення питання про збереження самочинних переобладнань він звернувся до Харківської міської ради, проте йому було відмовлено та серед причин зазначалось відсутність технічного паспорту та

нотаріально засвідчену згоду співвласників допоміжних приміщень. Вказував, що частково виконав вимоги ХМР та отримав технічний висновок про стан будівельних конструкцій та реконструкції квартири у ТОВ «Харківреконструкція», а на так звані «приміщення загального користування» ніхто не претендує, тому згоди сусідів у нього не має.

Відповідач заперечував проти задоволення позовних вимог, зазначаючи що у квартирі позивача було здійснено самочинне будівництво без згоди власника – Харківської міської ради, що не дає підстав для поновлення позивачу права на приватизацію.

Проаналізуйте законодавчі положення, які регулюють порядок приватизації державного житлового фонду. Чи підлягає позов задоволенню?

Список літератури за темою

Закон України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>

Закон України «Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків» від 04.09.2008р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/500-17>

Закон України «Про житловий фонд соціального призначення» від 12.01.2006р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3334-15>

Закон України «Про приватизацію державного житлового фонду» від 19.06.1992р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2482-12>

Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 р. №529 «Про затвердження Типового договору про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/529-2009-п>

Типове положення про соціальний гуртожиток для осіб, які потребують соціального захисту, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2007р. №783 // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/783-2007-п>

Положення про порядок передачі квартир (будинків), жилих приміщень у гуртожитках у власність громадян, затвердженого Наказом Міністерства з питань житлово – комунального господарства України 16.12.2009р. № 396 // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0109-10>

Положення про порядок передачі у приватну власність громадян незавершених будівництвом будинків садибного типу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 червня 1997 р. № 637 // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/637-97-п>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №2 від 12.04.1985р. «Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами Житлового кодексу України» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-85>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №7 від 04.10.1991р. «Про практику застосування судами законодавства, що регулює право приватної власності громадян на жилий будинок» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-91>

Правила утримання жилих будинків та прибудинкових територій, затверджених наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства №76 від 17.05.2005 р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0927-05>

Узагальнення судової практики розгляду справ про приватизацію державного житлового фонду та гуртожитків // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html

Гузь Л. Е. Методические рекомендации по разрешению судами споров о выделении в натуре доли из общей долевой собственности на жилой дом, квартиру, земельный участок и об определении порядка пользования жилым домом, квартирой, земельным участком (образцы процессуальных документов). - Х. : Фактор, 2011. - 368 с.

Тилик Т. М. Основні категорії житлових спорів, що розглядаються в судовому порядку // Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 8, 2009р. – К.: Науково-дослідний інститут приват. права і підприємництва Академії правових наук України, 2009. - С.123-126.

Трегубов Э. Жилищные споры. - Х. : Фактор, 2010. - 432 с.

Тема 9. Процесуальні особливості розгляду справ, що виникають із земельних відносин.

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика справ, що виникають із земельних відносин.
2. Спори з приводу володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб.
3. Спори, що пов'язані з орендою землі.
4. Спори про відшкодування збитків, завданих власникам землі.
5. Судове рішення у справах, що виникають із земельних правовідносин.

ЗАВДАННЯ

1. Кийко Ю.Ю. звернувся до Куп'янської міської ради Харківської області із заявою про надання дозволу на розробку технічної документації щодо виділення в натурі меж земельної ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку.

Рішенням міської ради Кийку Ю.Ю. було відмовлено у наданні відповідного дозволу. Не погодившись із таким рішенням, Кийко Ю.Ю. вирішив оскаржити таке рішення до суду.

За правилами якої юрисдикції розглядаються спори щодо набуття права власності на земельну ділянку? Визначте предмет та підставу позову для наведеної ситуації.

2. У грудні 2016 року до Шевченківського районного суду м. Харкова звернулася Вакуленко Г.Г. із позовом до Петренко Р.Р. про відшкодування сплачених орендних платежів. В обґрунтування своїх вимог позивачка зазначила, що їй на праві власності належала нежитлова будівля, загальною площею 480 кв. м. Земельна ділянка, на якій розташована будівля була надана позивачці в оренду на підставі договору оренди від 01 лютого 2012 року, укладеному між нею та Харківською міською радою, строком на 30 років.

У березні 2014 року позивачка уклала із відповідачем договір-купівлі продажу вказаної нежитлової будівлі, після чого відповідач набув права власності на неї. Водночас, починаючи з квітня 2014 року й до моменту подачі позову, позивачка продовжувала сплачувати орендні платежі за користування земельною ділянкою, на якій розташована будівля, що належить відповідачу. Відповідач, у свою чергу, відмовився компенсувати витрати позивачки, що стало підставою звернення до суду. Просила суд стягнути з відповідача понесені нею витрати на сплату оренди земельної ділянки в період з квітня 2014 року по грудень 2016, з урахуванням інфляційних витрат та 3 % річних.

Проаналізуйте наведену ситуацію. Чи підлягає позов задоволенню?

3. Полтавець О.В. звернулася до суду з позовом до Семко В.В. про усунення перешкод в користуванні земельною ділянкою та звільнення земельної ділянки.

Обґрунтовуючи свої вимоги, позивачка зазначила, що вона є власницею земельної ділянки, загальною площею 0,012 га. Поряд з її земельною ділянкою розташована земельна ділянка відповідача, орієнтованою площею 0,015 га. У квітні 2016 року, при встановленні огорожі між двома земельними ділянками, відповідач захопив частину земельної ділянки позивачки, орієнтовною площею 0,0025 га., чим порушив її права.

Позивачка просила суд усунути перешкоди в користуванні належній їй на праві власності земельної ділянки, зобов'язавши відповідача знести самовільно побудований паркан в частині захопленої ділянки.

Визначте предмет доказування та засоби доказування по цій справі.

4. Тимчик Г.П. звернулася до суду з позовом до Павлової С.В. про дотримання правил добросусідства, усунення порушень права користування суміжною земельною ділянкою, мотивуючим свої вимоги тим, що її земельна ділянка розташована по сусідству з домогосподарством, яке на праві приватної власності належить відповідачці. Відповідачка постійно порушує правила добросусідства, зокрема, на земельній ділянці відповідачки попід межу з домогосподарством позивачки ростуть горіхи, гілля з яких проникає на їхню земельну ділянку, внаслідок чого затіняють частину належної їм земельної ділянки, а гілля від горіхів з земельної ділянки відповідачки проникають на їхню земельну ділянку на відстані 4-х метрів.

Незважаючи на вимоги сільської ради, а також численні вимоги позивачки на протязі тривалого часу, відповідачка категорично відмовляється мирно вирішити спір, що виник та усунути допущенні нею порушення їхніх прав землевласника і землекористувача. З цієї причини позивачка вимушена звернутись з позовом до суду, та просить зобов'язати відповідачку дотримуватись правил добросусідства та вирубати дерева горіхів, які ростуть біля межі з належною їм земельною ділянкою.

Назвіть особливості розгляду спорів, які виникають стосовно дотримання правил добросусідства. Яке рішення має прийняти суд в цій ситуації?

5. У січні 2010 року між Антоновим А.А. та Харківською міською радою було укладено договір оренди земельної ділянки, площею 0,0445 га., строком на 10 років. Згідно умов договору оренди розмір орендної плати становив 1200 грн. на місяць.

У зв'язку із прийняттям Харківською міською радою Рішення від 25 вересня 2013 року № 1269/13 «Про затвердження «Порядку впровадження нормативної грошової оцінки земель міста Харкова станом на 01.01.2013» виникла необхідність в перегляді розмірів орендної плати за користування земельними ділянками, виходячи з нових показників нормативно-грошової оцінки земель м. Харкова. З цією метою Харківська міська рада надіслала Антонову А.А. проект Додаткової угоди до договору оренди земельної ділянки від 10 січня 2010 року, якою передбачалось, зокрема, внесення змін до п. 9 Договору, в частині встановлення нового розміру орендної плати у сумі 2500 грн. на місяць.

Антонов А.А. відмовився від підписання додаткової угоди мотивувавши це тим, що строк дії договору встановлений сторонами до 2020 року. Будь-які зміни та доповнення до договору можуть вноситись виключно за згодою обох сторін, а оскільки він не погоджується з новим розміром орендної плати та вважає його необґрунтованим, підписувати запропоновану міською радою додаткову угоду він не бажає.

Після отримання відповіді від Антонова А.А., Харківська міська рада звернулася до суду з позовом про внесення змін до договору оренди земельної ділянки від 10 січня 2010 року.

Які особливості розгляду спорів, які пов'язані з орендою землі? Чи допускає законодавство можливість внесення змін до договору оренди земельної ділянки в судовому порядку? Чи підлягає позов задоволенню?

6. У лютому 2016 року Лемак Л.Л. звернувся до суду з позовом до Бірової К.К. про встановлення порядку володіння та користування земельною ділянкою. Свої вимоги обґрунтовував тим, що на підставі договору купівлі-продажу земельної ділянки від 25 жовтня 2011 року ним було придбано земельну ділянку площею 0,0824 га в садівницькому товаристві «Горобина», яка розташована у Берегівському районі Закарпатської області. Вказана земельна ділянка була придбана під час шлюбу з відповідачкою Біровою К.К. Після припинення шлюбних відносин та ведення спільного господарства, позивач розпочав будівництво садового будинку на земельній ділянці. Рішенням Берегівського районного суду від 09 січня 2015 року у цивільній справі про поділ майна подружжя, за відповідачкою визнано право власності на 1/2 частину земельної ділянки у садівницькому товаристві «Горобина». У квітні 2015 року після отримання необхідних дозволів ним розпочато будівництво на земельній ділянці. На даний час побудовано садовий будинок та у встановленому порядку отримано декларацію про готовність об'єкта до експлуатації, виготовлено технічний паспорт на будинок. Оскільки земельна ділянка, на якій розташований належний позивачу будинок, знаходиться у спільній власності з відповідачкою, а між ними склалися неприязні стосунки, які поглиблюються спорами щодо користування, володіння земельною ділянкою, він змушений був звернутись до суду із вказаним позовом.

Просив суд встановити порядок володіння, користування земельною ділянкою у садівницькому товаристві «Горобина», виділивши у володіння та користування Лемака Л.Л. – 0,0412 га земельної ділянки.

Рішенням Берегівського районного суду Закарпатської області, залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Закарпатської області позовні вимоги Лемака Л.Л. були задоволені.

Чи законне рішення суду? Дайте характеристику особливостям розгляду справ про встановлення порядку володіння та користування земельними ділянками.

7. У червні 2016 року Новікова Н.Н. звернулася до суду з позовом до Романова Р.Р. про усунення перешкод в користуванні земельним сервітутом. В обґрунтування позову вказувала на те, що 15 червня 2009 року між власником житлового будинку і земельної ділянки по вул. Стуса, 56 в м. Харків Романовим Р.Р., з одного боку, і власником будинку і земельної ділянки по вул. Стуса, 54 в м. Харків Новіковою О.Л., з іншого боку, був укладений договір про встановлення права обмеженого користування земельною ділянкою (сервітут). Умовами договору було встановлено, що право обмеженого користування включає ремонт, реконструкцію і експлуатацію будинків, будівель та споруд з використанням сусідньої земельної ділянки.

Після смерті матері – Новікової О.Л., позивачка успадкувала її будинок, де восени 2015 року розпочала роботи з його реконструкції. Проведення деяких робіт, а саме утеплення стіни будинку, обладнання відмостки, проведення штукатурних робіт можливо лише з земельної ділянки відповідача. На протязі осені 2015 року – весни 2016 року вона неодноразово просила відповідача надати допуск будівельників на територію земельного сервітуту, але він постійно відмовляв їй у цьому.

Посилаючись на положення земельного законодавства, якими передбачено, що сервітут зберігає чинність у разі переходу до інших осіб права власності на майно щодо якого він встановлений, просила суд зобов'язати Романова Р.Р. не перешкоджати їй у користуванні земельним сервітутом.

Назвіть особливості розгляду справ щодо спорів, які виникають стосовно встановлення та використання земельних сервітутів. Яке рішення має прийняти суд?

8. Фермерське господарство «Лілея» звернулося до суду з позовною заявою до Степанова С.С. про відшкодування матеріальних збитків, завданих пошкодженням посівів, в розмірі 20000 грн. та моральної шкоди в розмірі 5000 грн.

В обґрунтування позивач зазначив, що фермерське господарство на підставі договорів оренди з Івановим І.І., та Петровим П.П. використовує земельні ділянки на території Хворостянівської сільської ради Старобільського району Луганської області для товарного сільськогосподарського виробництва. Вказані земельні ділянки знаходяться в єдиному масиві. В середині поля знаходиться земельна ділянка, загальною площею 2,25 га., яка належить та обробляється відповідачем.

Навесні 2016 року позивач здійснив обробку вказаних земельних ділянок та посіяв насіння соняшнику. Відповідач також обробив власну земельну ділянку та засіяв пшеницею.

У липні 2016 року головою фермерського господарства було виявлено, що внаслідок механічного пошкодження знищено 0,12 га посівів соняшнику на вказаних земельних ділянках, які обробляє господарство. Обстеженням встановлено, що знищення посівів здійснив Степанов С.С. при зборі свого врожаю шляхом проїзду комбайном та вантажівкою.

Шкода, завдана відповідачем знищенням посівів рослин соняшнику, згідно проведеного розрахунку складає 20000 грн. Також, позивач вважає, що неправомірними діями відповідача, йому була завдана моральна шкода, яку господарство оцінює у розмірі 5000 грн., які позивач просив стягнути у судовому порядку.

Визначте особливості розгляду справ про відшкодування шкоди, завданої власникам та користувачам земельних ділянок. Яка специфіка предмету доказування для вказаної категорії справ? Дайте висновок стосовно того, чи підлягає пред'явлений фермерським господарством позов задоволенню.

9. Новоград-Волинська районна державна адміністрація Житомирської області звернулася до Новоград-Волинського районного суду з позовною заявою до Опанасенка Є.О. про примусове відчуження частини земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.

Обґрунтовуючи позовні вимоги, позивач вказав, що Службою автомобільних доріг у Житомирській області були оформлені матеріали місця розташування земельних ділянок для розміщення смуги відводу на ділянці автомобільної дороги Київ – Чоп, на підставі Розпорядження Кабінету Міністрів України, яким було затверджено проект «Реконструкція автомобільної дороги М-06 Київ – Чоп».

З метою виконання Розпорядження КМУ, Головою районної державної адміністрації було видано розпорядження «Про викуп земельних ділянок для суспільних потреб», в якому було передбачено у визначеному законодавством порядку вжити заходів щодо викупу або примусового відчуження земельних ділянок, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності. До складу таких земельних ділянок, зокрема, відноситься частина земельної ділянки площею 0,0654 га, яка належить відповідачу на праві власності. Загальна площа вказаної земельної ділянки становить 0,1200 га. Орієнтовна викупна ціна становить 2904,35 грн.

Відповідач був повідомлений про викуп земельної ділянки рекомендованим листом, який йому був вручений особисто. На день подачі позову згоди між Новоград-Волинською РДА та Опанасенком Є.О. щодо викупу для суспільних потреб частини земельної ділянки не досягнуто. Враховуючи це, позивач просив суд постановити рішення про примусове відчуження частини земельної ділянки.

Назвіть особливості розгляду справ про викуп земельних ділянок для суспільних потреб і примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності. Визначте юрисдикцію, підсудність, а також предмет доказування для вказаної категорії справ.

Список літератури за темою

Закон України «Про оренду землі» від 06.10.1998 р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/161-14>

Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 р.// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/962-15>

Закон України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» від 05.06.2003 р.// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/899-15>

Земельний кодекс України// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку реєстрації договорів оренди земельної частки (паю)» від 24.01.2000 р. №119// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/119-2000-п>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №7 від 16.04.2004 р. «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/va007700-04>

Гаврилук, М. І. Захист права власності на земельну ділянку в цивільному праві України. - Київ : Правова єдність : Алерта, 2014. - 224 с.

Земельні спори: правові засади вирішення: навч. посіб. / А. В. Котелевець, Л. В. Лейба, М. В. Шульга ; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. - Харків : Федорко, 2014. - 214 с.

Мартинівський О. Неоднозначність судової практики Верховного Суду України у справах про поновлення дії договорів оренди землі// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://sud.ua/blog/2017/01/23/98314>

Тема 10. Процесуальні особливості розгляду справ окремого провадження

Питання для обговорення

1. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною.
2. Надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.
3. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою.
4. Усиновлення дитини громадянами України.
5. Усиновлення дитини іноземцями.
6. Встановлення фактів, що мають юридичне значення.
7. Встановлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі.
8. Передача безхазяйної нерухомої речі у комунальну власність.
9. Визнання спадщини відумерлою.
10. Надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.
11. Обов'язкова госпіталізація до протитуберкульозного закладу.
12. Розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.
13. Надання права на шлюб.
14. Встановлення режиму окремого проживання.

ЗАВДАННЯ

1. Романенко звернулася до суду з заявою про надання їй повної цивільної дієздатності. Заявниця зазначила, що у віці 15 років народила дитину, в актовому запису цивільного стану про народження сина вона записана матір'ю. Надання повної цивільної дієздатності їй необхідно для того, щоб влаштувати сина у дитячий садок та самостійно його виховувати.

У судовому засіданні встановлено, що батько заявниці не заперечує проти надання їй повної цивільної дієздатності, оскільки вона в змозі самостійно виховувати сина, і це відповідає її інтересам та інтересам дитини. Проте мати заявниці з цим не погоджується. Вона вважає, що донька не може утримувати дитину без допомоги батьків, оскільки не має самостійного заробітку.

Суд, заслухавши пояснення заявниці та її батьків, дослідивши матеріали справи, заяву Романенко задовольнив.

Чи правильно діяв суд? Визначте підстави для надання особі повної цивільної дієздатності. Визначте порядок відкриття провадження у справі та порядок розгляду цієї категорії справ.

2. Федорова звернулася до суду за місцем свого проживання з заявою про усиновлення дитини. У заяві вона зазначила, що перебуває у шлюбі сім років; після тяжкої травми, незважаючи на тривале лікування, не може мати дітей. Вони з чоловіком мають трикімнатну квартиру, займаються підприємницькою діяльністю і можуть забезпечити всі умови для виховання та утримання дитини.

До заяви були додані: копія свідоцтва про шлюб, копія декларації про доходи та правовстановлюючий документ на квартиру. Суд відкрив провадження у справі, розглянув справу в закритому судовому засіданні та ухвалив рішення про задоволення заявленої вимоги.

Визначте склад суб'єктів, предмет доказування та коло необхідних доказів по справам про усиновлення.

Чи можуть вплинути на рішення суду такі факти: (а) подружжя є членами релігійної організації, яка не легалізована в Україні; (б) один з подружжя має судимість; (в) один з подружжя стоїть на обліку у наркологічному диспансері; (г) у квартирі подружжя проживають домашні тварини (пес, кіт, папуги, хом'яки та ін.); (д) один з подружжя є глухонімий?

3. Жукова звернулася до суду із заявою, в якій просила позбавити свого сімнадцятирічного сина Семена права самостійно розпоряджатися своїм заробітком, оскільки практично всю свою стипендію він витрачає на розваги (відвідування дискотек і розважальних центрів, грає в комп'ютерні ігри на платних сайтах і т.п.). У заяві Жукова також вказала, що такий спосіб життя негативно впливає на його навчання в коледжі, та на його поведінку;

обмеження самостійно розпоряджатися стипендією допоможе йому позбутися згубних захоплень.

Як повинен поступити суддя? Чи є підстави для прийняття заяви? Які засоби доказування можна надати у цій справі?

4. Представник психоневрологічного диспансеру звернувся до суду із заявою про обмеження дієздатності Анашова в інтересах його неповнолітньої дитини. У заяві було вказано, що Анашов протягом багатьох років вживає наркотичні засоби, витрачає свій заробіток на їх придбання, перебуває на обліку в психоневрологічному диспансері, регулярно проходить відновлювальний курс лікування в стаціонарі, після чого знову починає приймати наркотичні засоби.

В судовому засіданні дружина Анашова пояснила, що її чоловік не ставить свою сім'ю в тяжке матеріальне становище, оскільки вона є співвласником Торгового Дому «Туман» і отримує високу заробітну плату, а чоловік витрачає тільки свої гроші.

Яке рішення може ухвалити суддя?

5. Саханкіна звернулася до суду із заявою про встановлення родинних відносин. У заяві Саханкіна зазначила, що на початку місяця вмер громадянин Штольц Герман Абрамович, який є її двоюрідним дідом. Так як у померлого немає інших родичів крім неї, вона претендує на його спадщину, а для цього їй необхідно підтвердити із померлим родинні відносини.

Які засоби доказування необхідно надати заявниці по справі?

6. Громадянка України Пилюк виїхала до тимчасової окупованої території України, до м. Горлівка, де проживають її батьки. Вона була на сьомому місяці вагітності, і під час подорожі їй стало зле, вона була доставлена до лікарні, де через два тижні передчасно народила дитину.

У лікарні Пилюк отримала свідоцтво про народження дитини, яке було оформлено за правилами ДНР.

Після одужання Пилюк звернулася до органу РАЦСу за місцем проживання про отримання свідоцтва про народження дитини за національним зразком, але ж їй було відмовлено.

Як можна отримати підтвердження факту народження дитини? Які докази необхідно надати Пилюк до суду?

7. Рожак навчався на заочному факультеті у філії Білоруського економічного університету у м. Бердянськ, який закінчив у 2013 році та отримав диплом бакалавра.

Через три роки Рожак вирішив продовжити навчання на заочному факультеті Київського економічного університету для отримання ступеню магістр. Однак диплом бакалавра був втрачений.

Рожак поїхав до Бердянську для отримання копії диплома, але з'ясувалося, що філіал був ліквідовано ще у 2013 році, у місцевому архіві копій документів про роботу філії немає.

Рожак звернувся із запитом до Білоруського економічного університету (м. Мінськ), але отримав відповідь, що документи щодо української філії були пошкоджені під час перевезення документів з України до Мінська, і підтвердити отримання диплому неможливо.

Чи можна підтвердити факт навчання та отримання диплому у судовому порядку? Які докази необхідно надати заявнику?

Список літератури за темою

Закон України «Про психіатричну допомогу» від 22 лютого 2000р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>

Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

Закон України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» від 01 липня 2010р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>

Порядок провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей, що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08 жовтня 2008р. № 905 // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-п>

Наказ Міністерства охорони здоров'я України №304 від 24.07.2001р. «Про затвердження окремих форм документів з питань психіатричної допомоги» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=1487>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №3 «Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним» від 28.03.1972 р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-72>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №5 від 31.03.1995р. «Про судову практику в справах про встановлення фактів, в щонають юридичне значення» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-95>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №5 від 08.06.2007р. «Про деякі питання практики розгляду спорів, пов'язаних з обігом векселів» // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-07>

Постанова Пленуму Верховного Суду України №3 від 30.03.2007р. «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» //

[Електрон. ресурс] - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-07>

Узагальнення практики розгляду судами справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html

Узагальнення практики розгляду справ про розкриття банківської таємниці Верховного Суду України // [Електрон. ресурс] - Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/B3E30A5C7168F95AC2257B7C0049BFF5](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/B3E30A5C7168F95AC2257B7C0049BFF5)

Болокан І.В. Особливості розгляду судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. - №2. – С.104-110.

Окреме провадження: монографія / В. В. Комаров, Г. О. Світлична, І. В. Удальцова; за ред. В. В. Комарова. – Х.: Право, 2011. – 312с.

Палиюк В.П. Особливості розкриття банківської таємниці судами. – К.: Юстініан, 2009. – 384 с.

Світлична Г.О. Надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності в порядку цивільного судочинства // Вісник Верховного Суду України. – 2008. - №4(92). – С.35-41.

Світлична Г.О. Правові аспекти розкриття інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб // Вісник Верховного Суду України. – 2007. - №11(87).

Тема 11. Процесуальні особливості розгляду справ наказного провадження

Питання для обговорення

1. Стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати.

2. Компенсація витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника.

3. Стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих заявником на суму заборгованості.

4. Вимоги про стягнення аліментів у розмірі на одну дитину - однієї чверті, на двох дітей - однієї третини, на трьох і більше дітей - половини заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспоруванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших заінтересованих осіб; вимоги про стягнення аліментів на дитину у твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не

пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших заінтересованих осіб;

5. Повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів.

ЗАВДАННЯ

1. Власник продовольчого магазину звернувся до суду із заявою про видачу судового наказу про стягнення заборгованості з продавщиці Кидалової. Свою вимогу заявник обґрунтував тим, що в результаті ревізії було виявлено недостачу 1 тис. грн. у продавщиці Кидалової, яка, згідно з контрактом, несе повну матеріальну відповідальність і зобов'язана відшкодувати завдані збитки. Кидалова визнала наявність недостачі, але виплатити відмовилася через відсутність коштів, а через кілька днів після інциденту звільнилася. Так як, спору про відшкодування шкоди немає, заявник вирішив скористатися захистом в порядку наказного провадження.

Дайте характеристику ситуації, що склалася. Як повинен поступити суддя?

2. Житлово-комунальне управління (ЖКП) звернулося до суду із заявою про стягнення заборгованості по комунальним платежам з громадянина Ахметова (плата за холодну воду, гарячу воду, електричну енергію, теплову енергію, газ, плату за відведення стічних вод, вивезення твердих комунальних відходів).

Як доказ до суду були надані розрахункові квитанції на квартиру Ахметова за останній календарний рік і копії претензій, які були спрямовані Ахметову ЖКП.

Чи є підстави для вирішення справи у порядку наказного провадження? Визначте засоби доказування, які можуть бути надані по справі і дайте їх оцінку.

3. До суду після закінчення 10-денного строку після видачі судового наказу надійшли заперечення від боржника щодо виконання винесеного судового наказу. Боржник вказав, що він був хворий і не мав можливості своєчасно заперечити проти виконання судового наказу.

При розгляді судом заяви боржника з'ясувалося, що вимога, на підставі якого був виданий наказ на стягнення з нього 5 тис. грн вже виконано.

Як вирішити справу? Які строки передбачені наказним провадженням?

Список літератури за темою

Закон України від 24 березня 1995р.«Про оплату праці»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>

Закон України від 19 жовтня 2000 р.«Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2050-14>

Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24 червня 2004р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws>

Закон України «Про телекомунікації» від 18 листопада 2003р. // [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 14 від 23 грудня 2011 р. «Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11>

Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 10 від 30 вересня 2011 р. «Про судову практику в цивільних справах про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб»// [Електрон. ресурс] - Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0010740-11>

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота – це форма організації освітнього процесу у ВНЗ, яка базується на позааудиторній роботі студента по вивченню навчального матеріалу по конкретній дисципліні. Вона спрямована на формування фундаментальних предметних компетентностей, а також має сприяти поглибленню й розширенню професійних знань і здібностей, розвитку самостійності, активності та відповідальності.

Засвоєний студентами в процесі самостійної роботи навчальний матеріал, виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні практичних занять.

Під час самостійної роботи студент повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, літературу, нормативні акти, судову практику до тем, що виносяться на лекції та практичні заняття.

Формами самостійної роботи є:

- виконання домашніх завдань;
- доопрацювання матеріалів лекції;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- розробка кейсів;
- підготовка тематичних презентацій;

–здійснення самоконтролю знань студентів.

8. ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) з метою перевірки рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на лекціях та практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань;);

- виконання завдань для самостійного роботи (самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів, есе та їх презентація; підготовка мультимедійної презентації навчального матеріалу з відповідної теми курсу; написання конспектів навчальних чи наукових текстів; підготовка реферативних матеріалів з публікацій, складання кросвордів тощо).

- інші форми робіт (участь у студентських конференціях, гуртках, конкурсах, олімпіадах, воркшопах, круглих столах, проведення дебатів тощо).

Загальна максимальна кількість балів за ПК складає 40 балів (наказ ректора № 127 від 26.06.2015 р.).

Результати ПК знань студентів вносяться до відомості обліку поточної успішності та є підставою для оцінки загальної успішності студента, що враховується при визначенні балів при підсумковому контролі знань.

9. ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗНАНЬ

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів із навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» здійснюється на основі результатів ПК та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Результати ПК оцінюються в діапазоні від 0 до 40 балів; питання, що виносяться на ПКЗ, – від 0 до 60 балів (наказ ректора № 127 від 26.06.2015 р.).

Підсумковий контроль знань студентів із навчальної дисципліни «Особливості розгляду окремих категорій цивільних справ» проводиться у формі іспиту.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють увесь зміст навчальної дисципліни, визначається кафедрою і доводиться до відома студентів на початку навчального року.

До відомості обліку підсумкової успішності заносяться сумарні результати ПК та ПКЗ у балах.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється в залікову книжку відповідно до шкали, як показано нижче.

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в «НЮУ»
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80-89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок	4	75-79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	20-59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-19

10. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ»

1. Теоретичне і практичне значення визначення та аналізу процесуальних особливостей розгляду і вирішення окремих категорій цивільних справ.
2. Вплив характеру матеріальних правовідносин на особливості розгляду і вирішення цивільних справ
3. Співвідношення загальних та спеціальних процесуальних норм.
4. Формула визначення процесуальних особливостей розгляду та вирішення окремих категорій цивільних справ
5. Порядок визначення юрисдикції цивільної справи
6. Територіальна підсудність цивільних справ: поняття, види, особливості вибору
7. Формування предмету доказування по справі
8. Склад учасників цивільної справи: загальні правила і поширені помилки
9. Особливості участі законних представників під час розгляду справи у суді
10. Порядок розрахунку судового збору по цивільній справі
11. Участь прокурора у цивільній справі: підстави, форми участі, повноваження
12. Тактика допиту свідка у судовому засіданні. Очна ставка свідків
13. Порядок допиту малолітніх і неповнолітніх свідків
14. Дослідження письмових доказів
15. Дослідження речових доказів
16. Дослідження електронних доказів
17. Відтворення звукозапису, демонстрація відеозапису і їх дослідження
18. Порядок і особливості дослідження висновку експерта
19. Види та мета призначення судових експертиз у цивільному судочинстві
20. Консультації та роз'яснення спеціаліста
21. Правове становище перекладача під час розгляду справи у суді.
22. Дослідження особистих паперів, листів, записів телефонних розмов, телеграм та інших видів кореспонденції
23. Мирова угода сторін
24. Судове засідання: послідовність процесуальних дій та їх зміст
25. Участь у судовому засіданні в режимі відео конференції
26. Відмова позивача від позову, визнання позову відповідачем
27. Заочний розгляд справи: умови проведення, особливості процесуальних дій, можливість перегляду рішення
28. Наказне провадження: загальна характеристика, подання заяви і її розгляд, повноваження суду
29. Окреме провадження: загальна характеристика

30. Строки розгляду справ: види і обчислення. Розгляд справи протягом розумного строку.

31. Справи про визнання правочину недійсним

32. Справи про визнання договору недійсним

33. Справи, що впливають із договору найму (оренди) майна.

34. Справи, що впливають із договору позики.

35. Справи, що впливають із кредитного договору.

36. Справи про визнання права власності.

37. Справи про виключення майна з під арешту (опису).

38. Справи про витребування майна із чужого незаконного володіння.

39. Спори про авторство (співавторство).

40. Спори, що впливають із авторських договорів.

41. Спори, що виникають з бездоговірного використання твору.

42. Справи про відшкодування моральної шкоди.

43. Справи про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

44. Справи про відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду.

45. Справи про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів.

46. Справи про відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків робіт (послуг).

47. Справи про захист гідності, честі та ділової репутації.

48. Справи про відшкодування шкоди, завданої органом державної влади.

49. Справи про відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину.

50. Справи про відшкодування шкоди, завданої робітнику каліцтвом, професійним захворюванням або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ним трудових обов'язків.

51. Справи про право на спадкове майно і розподіл його в натурі.

52. Справи про визнання заповіту недійсним.

53. Справи про визнання додаткового строку для прийняття спадщини.

54. Справи про вимоги по боргах спадкодавця.

55. Справи про розірвання шлюбу.

56. Справи про визнання шлюбу недійсним.

57. Справи про визначення правового режиму майна подружжя та його розділ.

58. Справи про стягнення аліментів.

59. Справи про встановлення батьківства (материнства).

60. Справи про оспорювання батьківства (материнства).

61. Справи, пов'язані з вихованням дітей.

62. Справи про поновлення на роботі.

63. Справи про стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу.

64. Справи про визнання необґрунтованими дисциплінарних стягнень.
65. Справи про стягнення з працівника матеріальної шкоди, заподіяної підприємству, установі, організації.
66. Справи про визнання права користування жилим приміщенням.
67. Справи про визнання особи такою, що втратила право користування жилим приміщенням.
68. Справи про стягнення плати з наймачів.
69. Справи, пов'язані з перебудовою і переплануванням жилих приміщень.
70. Справи про обмін жилого приміщення.
71. Справи про виселення з гуртожитків.
72. Справи про виділ частки з будинку (поділ будинку), що є спільною власністю (частковою чи сумісною).
73. Спори з приводу володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб.
74. Спори, що пов'язані з орендою землі.
75. Спори про відшкодування збитків, завданих власникам землі.
76. Судове рішення у справах, що виникають із земельних правовідносин.
77. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
78. Визнання фізичної особи недієздатною.
79. Надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.
80. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
81. Оголошення фізичної особи померлою.
82. Усиновлення дитини громадянами України.
83. Усиновлення дитини іноземцями.
84. Встановлення факту родинних відносин між фізичними особами.
85. Встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу
86. Встановлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі.
87. Надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку.
88. Розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.
89. Розгляд справ про надання права на шлюб.
90. Особливості розгляду справ про встановлення режиму окремого проживання
91. Стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати.
92. Стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення в порядку наказного провадження.
93. Присудження аліментів на дитину в порядку наказного провадження.